

Preventivně výchovná činnost v oblasti ochrany obyvatelstva

Nela Trnečková

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta logistiky a krizového řízení

Ústav krizového řízení

akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Nela Trnečková**

Osobní číslo: **L11067**

Studijní program: **B2825 Ochrana obyvatelstva**

Studijní obor: **Ochrana obyvatelstva**

Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Preventivně výchovná činnost v oblasti ochrany obyvatelstva**

Zásady pro vypracování:

1. Na základě současné legislativy vypracování teoretického pojednání vztahující se k preventivnímu působení a ke způsobům výchovy a vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva.
2. Provedení dotazníkového šetření a následné zpracování a analýza dat v problematice preventivně výchovné činnosti v oblasti ochrany obyvatelstva.
3. Interpretace, prezentace a návrh změn v preventivně výchovné činnosti na základě dotazníkového šetření.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

[1] MARTÍNEK B., LINHART P. a kol. Ochrana obyvatelstva, Modul E. Praha: MV-GŘ HZS ČR, 2006.

[2] MARTÍNEK, Bohumír. Ochrana obyvatelstva I. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2009. ISBN 978-80-7251-298-0.

[3] Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. MV-GŘ HZS ČR, Praha 2013. Dostupné z:

<http://www.firebrno.cz/nova-koncepce-ochrany-obyvatelstva>

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Ivan Princ

Ústav ochrany obyvatelstva

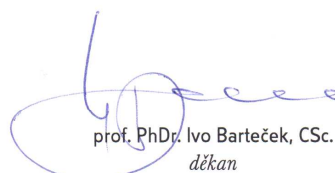
Datum zadání bakalářské práce:

21. února 2014

Termín odevzdání bakalářské práce:

9. května 2014

V Uherském Hradišti dne 21. února 2014

prof. PhDr. Ivo Barteček, CSc.
děkan

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v archivu Fakulty logistiky a krizového řízení Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval/a samostatně a použitou literaturu jsem citoval/a. V případě publikace výsledků budu uveden/a jako spoluautor/ka
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Uherském Hradišti dne 9.5.2014

.....
podpis studenta/ky

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku preventivně výchovné činnosti v oblasti ochrany obyvatelstva. Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou část a praktickou. Cílem teoretické části je vymezit obsahové zaměření preventivně výchovné činnosti, instituce podílející se na provádění preventivně výchovné činnosti, výuku témat ochrany člověka za mimořádných událostí na školách a využití pomůcek při výuce. V praktické části je cílem provést dotazníkové šetření k dané problematice, vyvodit z něj závěry a navrhnout případné změny.

Klíčová slova: preventivně výchovná činnost, ochrana obyvatelstva, škola, pomůcky, dotazníkové šetření

ABSTRACT

The bachelor's thesis is focused on the issue of preventive educational activity in the field of population protection. This thesis is divided into a theoretical part and a practical part. The aim of the theoretical part is to determine the content focus of preventive educational activity, institutions involved in implementation of preventive educational activity, teaching of topics about human protection at extraordinary events in schools and use of aids in the teaching. The aim of the practical part is to do the questionnaire investigation to the given issue, do the conclusions and suggest the appropriate changes.

Keywords: preventive educational activity, population protection, school, aids, questionnaire investigation

Mé poděkování patří v první řadě vedoucímu celé práce, panu Ing. Ivanu Princovi, který mi poskytl nepřeberné množství materiálů, informací, cenných rad a především odborné vedení při tvorbě této bakalářské práce. Dále děkuji panu doc. RSDr. Václavu Loškovi, CSc., který taktéž užitečnými materiály a radami nešetřil a zároveň naplňoval nejen mě, ale i ostatní spolužáky velkými dávkami optimismu. V neposlední řadě velice děkuji nejbližší rodině a všem přátelům, kteří mě podporovali po celou dobu studia, i při tvorbě bakalářské práce.

„Vědění je poklad, ale praxe je klíč k němu.“

Thomas Fuller

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 OBSAHOVÉ ZAMĚŘENÍ PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI	12
2 INSTITUCE PODÍLEJÍCÍ SE NA PROVÁDĚNÍ PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI	14
2.1 MINISTERSTVO VNITRA – GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČESKÉ REPUBLIKY	14
2.1.1 Využívané formy preventivně výchovné činnosti	14
2.2 HASIČSKÉ ZÁCHRANNÉ SBORY KRAJŮ	15
2.2.1 Využívané formy preventivně výchovné činnosti	15
2.3 OBCE, OBECNÍ ÚŘADY	16
2.3.1 Využívané formy preventivně výchovné činnosti	16
2.4 PRÁVNICKÉ OSOBY A PODNIKAJÍCÍ FYZICKÉ OSOBY	16
2.4.1 Využívané formy preventivně výchovné činnosti	16
3 VÝUKA TÉMAT OCHRANY ČLOVĚKA ZA MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ NA ŠKOLÁCH	18
4 POMŮCKY K VÝUCE OCHRANY ČLOVĚKA ZA MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ	22
4.1 POMŮCKY PRO ZÁKLADNÍ A STŘEDNÍ ŠKOLY	22
4.1.1 Příručky	22
4.1.2 Výukové filmy	25
4.1.3 Učebnice	27
4.1.4 Projekty	30
4.2 POMŮCKY PRO MATEŘSKÉ ŠKOLY	32
4.2.1 Časopis PASTELKA	32
4.2.2 Projekt „Včas umět a znát je napořád“	33
II PRAKTICKÁ ČÁST	34
5 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ URČENÉ PRO PEDAGOGY	36
5.1 CHARAKTERISTIKA DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ A ZKOUMANÉHO VZORKU OSOB	36
5.2 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	36
6 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ URČENÉ PRO ŽÁKY, STUDENTY A OBYVATELSTVO	48
6.1 CHARAKTERISTIKA DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ A ZKOUMANÉHO VZORKU OSOB	48
6.2 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	49
ZÁVĚR	62
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	63

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	66
SEZNAM OBRÁZKŮ	67
SEZNAM GRAFŮ	68
SEZNAM PŘÍLOH.....	70

ÚVOD

Tématem bakalářské práce je Preventivně výchovná činnost v oblasti ochrany obyvatelstva. Důvodem, proč jsem si vybrala výše uvedené téma, je můj zájem o problematiku preventivně výchovné činnosti i ochrany obyvatelstva. Během studia na střední a vysoké škole a zároveň i díky pracovní nabídce na základní škole, jsem měla možnost do této tematiky prostoupit hlouběji.

Bakalářská práce se skládá ze dvou základních částí – teoretické a praktické. V úvodu teoretické části zmiňuji obsahové zaměření preventivně výchovné činnosti. Dále uvádím výčet hlavních institucí, které se na provádění preventivně výchovné činnosti v oblasti ochrany obyvatelstva nejvíce podílejí. Následuje krátký exkurz do historie této problematiky, kde popisuji situaci po ukončení výuky předmětu „branná výchova“ až do současného pojetí tematiky „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“. V závěru teoretické části se zabývám pomůckami a materiály, které v rámci výuky používají pedagogové na základních a středních školách. V neposlední řadě uvádím dostupné materiály využívané dětmi v mateřských školách.

Praktická část bakalářské práce čerpá z výsledků dotazníkového šetření, které jsou pojaty do dvou rovin. Nejdříve cítím potřebu monitorovat zkušenosti pedagogů mateřských, základních a středních škol formou cíleného dotazníku o začlenění problematiky „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“ ve stávajících školních vzdělávacích programech. Dále jsou připraveny jako součást mého šetření dotazníky pro žáky I. a II. stupně základních škol a studenty středních a vysokých škol. Pro ucelení představy o výši nabytých znalostí je nutné zmapovat také běžnou populaci, která obdrží k vyplnění naprosto stejné dotazníky, jako žáci a studenti. Vyhodnocení těchto šetření se tak stává podnětem k možnému navržení řešení momentální situace vědomostí a znalostí obyvatel.

Za cíle předkládané bakalářské práce považuji popis stavu preventivně výchovné činnosti na školách, vědomosti a znalosti pedagogů vyučujících tuto problematiku a úroveň znalostí žáků a studentů v oblasti ochrany obyvatelstva - vše získané na základě provedení dotazníkového šetření.

Proto se v závěru své práce zabývám zejména otázkami, které v šetření nedopadly nejlépe a možnostmi jejich začlenění do co nejnižších ročníků na základních školách.

Tato integrace do různých předmětů by měla být nejenom adekvátní věku dětí a žáků, ale především pravidelně se opakující v průběhu celé školní docházky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 OBSAHOVÉ ZAMĚŘENÍ PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI

Preventivně výchovná činnost představuje soubor takových opatření, která zabezpečují vytvoření **bezpečné společnosti**. Bezpečná společnost se vyznačuje tím, že se k ní dostávají informace o možných mimořádných událostech či krizových situacích a s nimi spojené výskyty rizik, kterými může být ohrožena. Nedílnou součástí správně informované společnosti je i znalost zásad sebeochrany a vzájemné pomoci při výše zmíněných událostech. [1]

Zaměření preventivně výchovné činnosti se vztahuje především na nejmladší věkovou skupinu, tedy děti předškolního i školního věku. Nesmí se ale v žádném případě zapomínat i na starší generace, které opakování a rozšiřování znalostí v dané oblasti taktéž potřebují. [2]

Obsahové zaměření preventivně výchovné činnosti v oblasti ochrany obyvatelstva určuje **Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství hasičského záchranného sboru České republiky** (dále jen „MV – GŘ HZS ČR“). Například pan Mgr. Bohuslav Martínek, Ph.D. ve své publikaci [3] uvádí následující seznam témat, která považuje z hlediska informování v problematice preventivně výchovné činnosti za zásadní. Těmito tématy jsou:

- pravděpodobná místa a zdroje nebezpečí vzniku mimořádných událostí v okolí bydliště a pracoviště,
- opatření, která jsou připravená k záchraně a ochraně zdraví, života a majetku,
- varování, varovný signál a chování po jeho vyhlášení,
- základní zásady poskytování první pomoci,
- prevence před požáry a používání hasicích přístrojů,
- čísla tísňového volání,
- evakuace a obsah evakuačního zavazadla,
- možnosti improvizovaného ukrytí a improvizovaná ochrana v budovách,
- improvizovaná ochrana dýchacích cest, očí a povrchu těla,
- pravidla provádění částečné dekontaminace,

- chování při různých druzích mimořádných událostí – např. při povodni, úniku nebezpečných látek, či hrozbě teroristického útoku apod.

Základní znalosti o zdrojích rizik v našem okolí, rozpoznání varovného signálu a vytočení správného čísla tísňového volání, společně se schopností poskytnout první pomoc, se tak řadí z hlediska důležitosti na první příčky. V žádném případě se ale nesmí podceňovat problematika požární ochrany, základní zásady evakuace a improvizovaného ukrytí či použití prostředků improvizované ochrany. Především pro mladou generaci neznámé téma týkající se provádění částečné dekontaminace má taktéž nezastupitelné místo v tomto žebříčku. Nacházíme se v moderním 21. století plném informačních technologií a proto nesmíme ochranu dat na internetu a s ní spojený výskyt kyberterorismu, jako jednu z forem terorismu, v žádném případě podceňovat.

2 INSTITUTE PODÍLEJÍCÍ SE NA PROVÁDĚNÍ PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI

V České republice existuje několik institucí, které se podílejí na provádění preventivně výchovné činnosti. Na nejvyšší úrovni hovoříme o Ministerstvu vnitra – Generálním ředitelství hasičského záchranného sboru, sestupujeme přes hasičské záchranné sbory jednotlivých krajů až na úroveň samotných obcí a jejich obecních úřadů. Neopomenutelnými institucemi jsou také právnické a podnikající fyzické osoby, občanská sdružení, veřejně prospěšné organizace a další orgány působící na úseku ochrany obyvatelstva.

2.1 Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky

MV – GR HZS ČR plní podle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o IZS“) [4] jako jeden z několika úkolů také „*organizování instruktáží a školení v oblasti ochrany obyvatelstva*“ a to prostřednictvím vzdělávacích zařízení, která pro tuto činnost zřizuje. Jsou jimi Školní a výcviková zařízení Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen „HZS ČR“) se středisky v Brně a ve Frýdku-Místku. Neodmyslitelně se zde řadí také Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč (dále jen „IOO LB“).

2.1.1 Využívané formy preventivně výchovné činnosti

MV – GR HZS ČR ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) vytváří **didaktické pomůcky** pro základní a střední školy a zároveň **připravuje učitele** prostřednictvím Národního institutu pro další vzdělávání učitelů (dále jen „NIDV“) na výuku témat k ochraně obyvatelstva na výše zmíněných školách. Neopomíná ani dnešní moderní dobu a zveřejňuje metodické příručky a aktuální informace týkající se ochrany obyvatelstva **na internetu**. V rámci celostátního rozhlasového a televizního vysílání využívá uzavřených smluv s Českou televizí a Českým rozhlasem, a také informuje obyvatelstvo o aktuálních problémech prostřednictvím celostátního tisku. V neposlední řadě uplatňuje spolupráci s různými **občanskými sdruženími**, kde je na základě uzavřených dohod schopno vytvářet podmínky pro činnost lektorů, preventistů a instruktorů pro přípravu ochrany obyvatelstva. Jednou z dalších využívaných forem preventivního a vý-

chovného působení v oblasti ochrany obyvatelstva je vydávání různých **propagačních materiálů**, počínaje brožurami a kalendáři a konče informačními letáky. MV – GŘ HZS ČR se také účastní veřejných akcí a výstav, kde preventivně výchovné činnosti patří neodmyslitelné místo. [5]

2.2 Hasičské záchranné sbory krajů

Hasičské záchranné sbory krajů (dále jen „HZS krajů“) plní stejně jako MV – GŘ HZS ČR podle zákona o IZS [6] „*organizování instruktáží a školení v oblasti ochrany obyvatelstva*“. Druhým významným úkolem, který jim ukládá totožný zákon je „*seznamovat obce, právnické a fyzické osoby s charakterem možného ohrožení obyvatel a s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi*“. V tomto případě jsou tedy HZS krajů stěžejními institucemi podílejícími se na preventivně výchovné činnosti.

2.2.1 Využívané formy preventivně výchovné činnosti

HZS krajů využívají spolupráce s **odborem školství** daného krajského úřadu a s **pobočkami NIDV** ve výuce tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí ve školách. Do roku 2013 se této přípravě zúčastnilo přes 17 tisíc učitelů. Nejen pomocí metodik, ale i odborně pomáhají základním a středním školám při **přípravách praktických cvičení**, při pořádání **besed** a **ukázek** z činnosti jednotek požární ochrany i ukázek z činnosti složek integrovaného záchranného systému (dále jen „IZS“), či při samotných **exkurzích** škol na krajských hasičských stanicích. Dalšími formami pak mohou být využívání **internetu** ke zveřejňování aktuálních informací z ochrany obyvatelstva v kraji, regionální televizní a rozhlasové vysílání nebo využití regionálního tisku. Za velice přínosné považují např. **dny otevřených dveří**, které bývají pro žáky a studenty obohaceny různými soutěžemi. Stejně jako MV – GŘ HZS ČR propaguje plakáty či **letáky**, tak i HZS krajů připravují instruktory pro výchovu dětí v oblasti ochrany obyvatelstva a pořádají **přednášky**, besedy a **instruktáže** o možném riziku ohrožení obyvatelstva a připravených opatřeních pro ochranu života, zdraví a majetku občanů. HZS krajů rozhodně nesmí zapomínat na starosty obcí a právnické a fyzické osoby, kterým poskytují instruktážní zaměstnání a **poradenskou** nebo **konzultační činnost**. [7]

2.3 Obce, obecní úřady

Stejně jako u předešlých institucí, tak i na obecní úřady spadá povinnost provádět preventivně výchovnou činnost v oblasti ochrany obyvatelstva podle zákona o IZS. [8] V přesném znění se jedná o „*povinnost seznamovat právnické a fyzické osoby v obci s charakterem možného ohrožení, s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi a ochranou obyvatelstva.*“ Za tímto účelem tedy organizují obecní úřady jejich školení.

2.3.1 Využívané formy preventivně výchovné činnosti

Nejčastěji využívanou formou preventivně výchovné činnosti obecních úřadů bývají **porady** nebo **semináře** s právnickými a fyzickými osobami na území dané obce a to za účelem seznámení se s možným ohrožením obyvatel obce a s připravovanými záchrannými a likvidačními pracemi. Mezi další formy spadá organizace **přednášek, besed a instruktaží** pro samotné obyvatelstvo. Obce disponují **informačními a poradenskými středisky**, která mohou občane využít k informování se o možnostech vzniku mimořádných událostí a jak se v případě vypuknutí v této situaci zachovat. Nedílnou součástí obcí v oblasti informování občanů bývají např. i **místní rozhlasová vysílání**, jako užitečná forma preventivně výchovné činnosti. [9]

2.4 Právnické osoby a podnikající fyzické osoby

Právnické osoby a podnikající fyzické osoby, které jsou zahrnuty v havarijních plánech kraje nebo ve vnějších havarijních plánech, mají podle zákona o IZS [10] „*povinnost vůči svým zaměstnancům zajistit informování o hrozících mimořádných událostech a plánovaných opatřeních*“ a také „*povinnost vůči svým zaměstnancům zajistit organizování přípravy k sebeochraně a vzájemné pomoci*“. Vlastními slovy tedy musí mít zaměstnanci těchto osob zajištěnou bezpečnost a vědět, jak se v případě ohrožení zachovat.

2.4.1 Využívané formy preventivně výchovné činnosti

Právnické osoby a podnikající fyzické osoby, které jsou zahrnuty v havarijních plánech kraje nebo ve vnějších havarijních plánech organizují **přednášky, besedy a instruktaže**, využívají rozhlasového vysílání a dalších prostředků, které jsou zaměřeny výhradně pro zaměstnance těchto osob. Jako doplňkové formy preventivně výchovné činnosti pro za-

městnance bývají využívány **informační materiály** v jídelnách, sálech, vestibulech a dalších prostorách. [11]

Instituce podílející se na provádění preventivně výchovné činnosti mají jisté povinnosti dané zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Pro tuto činnost využívají vzdělávacích zařízení, školicích středisek, vytváří didaktické pomůcky, či metodiky, organizují přednášky, besedy a instruktáže anebo propagují informační materiály daným cílových skupinám.

3 VÝUKA TÉMAT OCHRANY ČLOVĚKA ZA MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ NA ŠKOLÁCH

Výuce témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí předcházela řada okolností a historických souvislostí, které na sebe vzájemně navazovaly. Vše začalo rokem 1973, kdy vyšel v platnost **zákon č. 73/1973 Sb., o branné výchově**, díky němuž se na všech školách vyučoval povinný předmět „branná výchova“ a to až do roku 1991, kdy byl tento zákon zrušen. Po téměř dvacetiletém působení na základních a středních školách přestal předmět vyhovovat společenským podmínkám a nebyl již žádným novým nahrazen. Tím pádem byla výuka problematiky ochrany života a zdraví při mimořádných událostech na několik let umlčena. [12]

Nový impulz nastal v období let 1994 a 1995, kdy tehdejší Hlavní úřad Civilní ochrany České republiky společně s Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze a dalšími institucemi připravil pokusný projekt, jehož hlavní ideou nebylo vytvořit samostatný předmět, jako tomu bylo v dřívějších letech, ale snažil se začlenit problematiku ochrany člověka do již vyučovaných předmětů. Jak uvádí pan Mgr. Bohuslav Martínek, Ph.D. ve své publikaci [13], začlenění mělo probíhat následovně:

- všeobecná problematika ochrany člověka bude vyučována v občanské a rodinné výchově,
- mimořádné události způsobené přírodními živly v zeměpise nebo přírodopise,
- provozní havárie a ochrana proti působení radioaktivních látek v chemii nebo ve fyzice.

Z výsledku experimentu vzešlo vydání **pokynu MŠMT k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných situací do vzdělávacích programů**, ve kterém bylo uvedeno, že počínaje dnem 1. září 1999 je doporučeno problematiku ochrany člověka za mimořádných událostí zařadit do výuky. Jak rozvrhnout témata do jednotlivých předmětů a ročníků zůstalo v kompetenci ředitele školy. [14]

Legislativní změny, které nastaly v roce 2001 (účinnost zákona o IZS a krizového zákona), zavedení jediného varovného signálu „Všeobecná výstraha“ a důsledky povodní z roku 2002 daly základ aktualizaci tehdy stávajícího pokynu MŠMT. Nový **pokyn MŠMT č. j. 12 050/03-22 ze dne 4. 3. 2003 k začlenění tematiky ochrany člověka**

za mimořádných událostí do vzdělávacích programů [15] určoval, že se bude daná tematika probírat nejméně **6 vyučovacích hodin** ročně v každém ročníku a to buď samostatně, nebo jako součást vyučovaných předmětů, o čemž bude rozhodovat taktéž ředitel. V souvislosti s tímto pokynem vydalo MV – GŘ HZS ČR metodickou příručku „**Ochrana člověka za mimořádných událostí**“, kde byly uvedeny podrobnější informace týkající se problematiky ochrany obyvatelstva. Učitelé také mohli díky příručce využívat zpracované testy anebo organizovat závěrečná praktická cvičení, aby si ověřili nabyté znalosti žáků. [16]

O rok později vyšel v platnost **zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání** (dále jen „školský zákon“) [17], který zavádí systém tzv. kurikulárních dokumentů, které jsou vytvářeny a uplatňovány na dvojí úrovni:

- státní úroveň – tvořená Národním programem vzdělávání¹ a rámcovými vzdělávacími programy² (dále jen „RVP“),
- školní úroveň – tvořená školními vzdělávacími programy³ (dále jen „ŠVP“).

Výše zmiňovaný systém vzdělávání začal platit **od školního roku 2006/2007**, proto si na základě **rámcových vzdělávacích programů** každá škola zpracovala své **školní vzdělávací programy**. Problematika preventivně výchovné činnosti ve formě ochrany

---

¹ **Národní program vzdělávání** podle § 3 školského zákona rozpracovává cíle vzdělávání stanovené tímto zákonem a vymezuje hlavní oblasti vzdělávání, obsahy vzdělávání a prostředky, které jsou nezbytné k dosažení těchto cílů.

² **Rámcové vzdělávací programy** podle § 4 školského zákona stanoví zejména konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání, a to všeobecného a odborného podle zaměření daného oboru vzdělávání, jeho organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů, jakož i podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a nezbytné materiální, personální a organizační podmínky a podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví.

³ **Školní vzdělávací programy** pro vzdělávání podle § 5 školského zákona, pro něž je podle § 3 odst. 2 vydán rámcový vzdělávací program, musí být v souladu s tímto rámcovým vzdělávacím programem; obsah vzdělávání může být ve školním vzdělávacím programu uspořádán do předmětů nebo jiných ucelených částí učiva (např. modulů).

člověka za mimořádných událostí je v RVP součástí klíčových kompetencí, konkrétních vzdělávacích oblastí i průřezových témat, tudíž konečně prostupuje celým systémem vzdělávání. [18]

Problémem se ale ukázala neznalost učitelů ve výuce ochrany člověka za mimořádných událostí. Snahou změnit dosavadní stav se stal **pilotní projekt vzdělávání budoucích učitelů v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí**, který zahájil v roce 2007 HZS ČR ve spolupráci s Univerzitou Karlovou v Praze – Pedagogickou fakultou. Výsledkem měl být návrh studijního modulu, který by byl po úspěšném ověření nabídnut ostatním vysokým školám, které připravují budoucí učitele. [19]

Vše vyvrcholilo v roce 2011, kdy vláda ČR schválila **usnesením č. 734**, materiál „**Začlenění tématik Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova**“ do studijních programů pedagogických fakult. Absolvent získává po dokončení vysokoškolského studia základní přehled a znalosti, jak se zachovat v případě mimořádné události a jak ochránit nejen sebe, ale i děti, které bude vyučovat. Tímto byl také splněn úkol č. 9 vyplývající z **Harmonogramu realizace opatření ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020**, který je součástí Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020. [20]

I když se zpočátku zdálo, že už bude problematika ochrany člověka za mimořádných událostí dostatečně zakomponována do systému vzdělávání, přesto došlo v roce **2013** k aktualizaci stávajících Rámcových vzdělávacích programů pro základní vzdělávání (dále jen „RVP ZV“). Aktualizace znamenala platnost nových RVP ZV **od školního roku 2013/2014** a školy si tak musely upravit svoje ŠVP, aby odpovídaly novým změnám. A k čemu vlastně došlo? Jelikož se bavíme o preventivně výchovné činnosti, v této oblasti nastala dvě zásadní rozšíření. Problematika dopravní výchovy a ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí zastupuje již sedm z devíti vzdělávacích oblastí⁴. [21]

---

⁴ **Vzdělávacími oblastmi RVP ZV jsou:** Jazyk a jazyková komunikace, Matematika a její aplikace, Informační a komunikační technologie, Člověk a jeho svět, Člověk a společnost, Člověk a příroda, Umění a kultura, Člověk a zdraví a Člověk a svět práce.

V současné době probíhá pravidelné vzdělávání obyvatelstva podle školského zákona. Tématika ochrany člověka za mimořádných událostí je zakomponována prostřednictvím rámcových vzdělávacích programů pro předškolní, základní a střední vzdělávání. Z **Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030** [13] vyplývá zjištění, že učitelé mateřských a středních škol nemají k dispozici žádné metodické materiály, jsou velice omezeni ve výběru pomůcek při výuce dané problematiky a nemají možnost účastnit se specifického kurzu, který by se zaměřil přímo na výuku ochrany člověka za mimořádných událostí v mateřských a středních školách. Proto si musí mnohdy vystačit pouze s materiály určenými pro základní vzdělávání, nebo se oddat samostudiu. Učitelé na základních školách disponují od roku 2012 metodickým materiálem „**Podklady k výuce témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí v základních školách**“, mají k dispozici poměrně vysoký počet pomůcek a HZS ČR či NIDV nabízí těmto učitelům specifické kurzy právě k této tématice.

Nacházíme tedy stále určité nedostatky, které by mohlo vyřešit zavedení samostatného předmětu, který by zahrnoval celkovou problematiku bezpečnosti – od dopravní výchovy, první pomoci, přes obranu vlasti až k ochraně člověka za běžných rizik a mimořádných událostí či krizových situací. Tato myšlenka by měla být v nejbližší době přezkoumána a ze závěrů tak vyplyne, zda je zavedení samostatného předmětu správným východiskem.

[13]

4 POMŮCKY K VÝUCE OCHRANY ČLOVĚKA ZA MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ

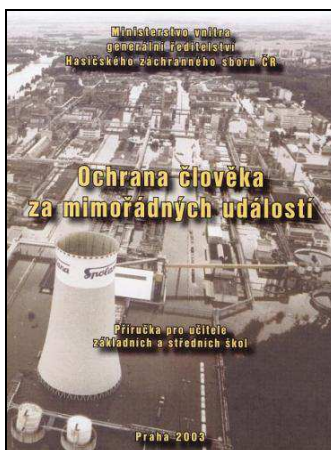
MV – GŘ HZS ČR a HZS ČR se zasloužili o vydání pomůcek k výuce ochrany člověka za mimořádných událostí na základních a středních školách. Pomůcky pro mateřské školy jsou zajištěny prostřednictvím dětského časopisu PASTELKA a projektů Asociace „Záchraný kruh“.

4.1 Pomůcky pro základní a střední školy

Zavedení výuky problematiky ochrany člověka za mimořádných událostí na základních a středních školách doprovázelo vydávání knih, videokazet a DVD ze strany Hasičského záchranného sboru České republiky. MV – GŘ HZS zase vydávalo knihy a příručky, které mohly být použity jak pro výuku žáků a studentů, tak pro informovanost obyvatelstva. Nedílnou součástí byla i spolupráce s nakladatelstvími, v našem případě jimi byla nakladatelství ALBRA či Fortuna. [14]

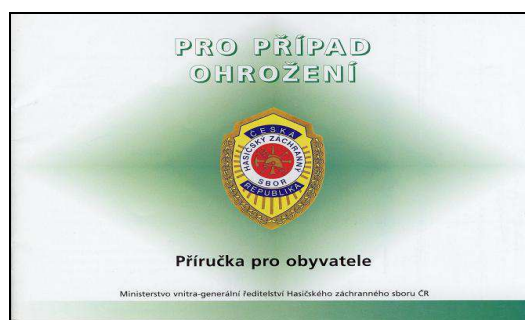
4.1.1 Příručky

Pro přípravu pedagogů vydalo MV – GŘ HZS ČR příručku pro učitele základních a středních škol pod názvem „**Ochrana člověka za mimořádných událostí**“. Jednalo se o druhé, upravené a rozšířené vydání z roku 2003, které souviselo s Pokynem MŠMT ze dne 4. března 2003 k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů a každá základní a střední škola získala prostřednictvím HZS krajů jeden výtisk. Příručka se svým obsahem snaží připravit žáky a studenty na následky živelních a antropogenních pohrom prostřednictvím čtyř samostatných témat a to „Ochrana obyvatelstva“, „Živelní pohromy“, „Havárie s únikem nebezpečných látek“ a „Radiacní havárie jaderných energetických zařízení“. Mimo to příručka obsahuje souhrn námětů pro provedení praktického cvičení k ověření pochopení dané problematiky. [15]

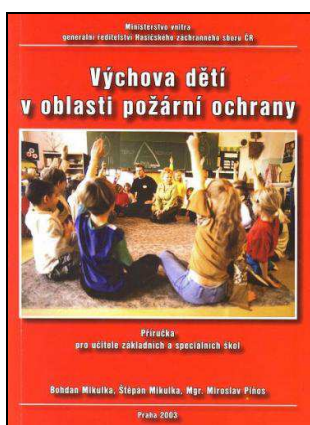
Obr. 1. Příručka pro učitele základních a středních škol „Ochrana člověka za mimořádných událostí“. Zdroj: [15]

Druhým významným dokumentem se stala příručka **„Pro případ ohrožení“**, kterou vydalo MV-GŘ HZS ČR jako třetí, opravené vydání v roce 2003. Čtenář se dozví, co by měl dělat v případě ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí způsobeného mimořádnou událostí. I v tomto případě získala každá základní a střední škola prostřednictvím HZS krajů jeden výtisk. [16]

Obr. 2. Příručka pro obyvatele „Pro případ ohrožení“. Zdroj: [16]

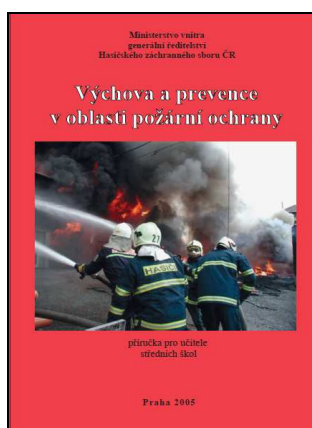
Třetím důležitým dokumentem se stala příručka pro učitele základních a speciálních škol „**Výchova dětí v oblasti ochrany obyvatelstva**“, která je rozdělena na dvě části, a to teoretickou a metodickou. Teoretická část podává informace týkající se celé požární ochrany, např. popisuje hoření, způsoby hašení, rozdělení hasicích přístrojů, činnost jednotek požární ochrany (dále jen „JPO“) a problematiku první pomoci. Metodická část je rozdělena na určité příklady výše zmíněných témat a způsoby ověření nabytých znalostí žáků. První cyklus se týká žáků druhé až páté třídy, druhý cyklus žáků šesté až osmé třídy. Tuto příručku obdržela každá základní a speciální škola prostřednictvím HZS kraje do konce roku 2005. [17]

Obr. 3. Příručka pro učitele základních a speciálních škol „Výchova dětí v oblasti požární ochrany“. Zdroj: [17]

Čtvrtým významným dokumentem se stala příručka pro učitele středních škol „**Výchova a prevence v oblasti požární ochrany**“, která navazuje na příručku pro učitele základních a speciálních škol, ovšem rozdělena je na jediný a to třetí cyklus, který je věnován mládeži na úrovni středního školství. Příručka je rozdělena do sedmi bloků, kdy prvních šest se zabývá nebezpečím požárů, způsoby hašení požárů, zachraňováním vlastními silami a zásadami první pomoci např. u dopravních nehod. Sedmý blok slouží k ověřování znalostí nabytých v průběhu studia. V roce 2005 byla tato příručka distribuována na každou střední školu po dvou kusech. [18]

Obr. 4. Příručka „Výchova a prevence v oblasti požární ochrany“. Zdroj: [18]

Prozatím nejaktuálnějším a hojně využívaným dokumentem je příručka z roku 2012 pod názvem „**Podklady k výuce témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí v základních školách**“. Jedná se o materiál MŠMT, který je věnován především pedagogům těchto škol. Obsahuje soubor základních pojmů z oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí a učivo je rozděleno pro jednotlivé ročníky základní školy. Neopomíná ani na očekávané výstupy, poukazuje na vhodné metody a formy práce a obsahuje seznam literatury, který tak rozšiřuje možnost čerpání informací z více zdrojů. Za velice užitečný a přínosný považuji návrh testových otázek pro jednotlivé ročníky, který je uveden vždy na konci probírané kapitoly. Pedagog má tak díky testům možnost ověřit si, jak žáci problematiku pochopili a pokud se vyskytnou určité slabiny, ví, že by měl tematiku projít se žáky ještě jednou. [19]

4.1.2 Výukové filmy

Pro lepší pochopení a zažití příručky „Ochrana člověka za mimořádných událostí“ [15] vydalo MV-GŘ HZS videokazetu se čtyřmi videofilmy a to:

- Povodně a ochrana člověka,
- Havárie s únikem nebezpečných látek,

- Než přijede záchranka,
- Ochrana obyvatelstva za mimořádných událostí.

Videokazeta byla distribuována v roce 2003 po jednom kuse na každou základní a střední školu prostřednictvím HZS krajů.

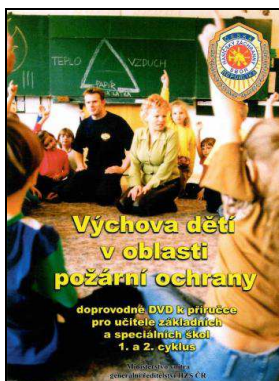

Obr. 5. Videokazeta s videofilmy. Zdroj: [14]

Jako doplněk k příručce „Výchova dětí v oblasti požární ochrany“ vydalo MV – GŘ HZS ČR doprovodné DVD s následujícími filmy:

- Výchova dětí v oblasti požární ochrany I,
- Výchova dětí v oblasti požární ochrany II.

Stejně jako související příručka, i tyto filmy byly doručeny na každou základní a speciální školu do konce roku 2005. [14]

Obr. 6. DVD „Výchova dětí v oblasti

požární ochrany“.

Zdroj: [14]

DVD „**Ochrana člověka za mimořádných událostí**“ které zpracoval Krátký film Praha, a.s. ve spolupráci s MV – GŘ HZS ČR je určeno pro jednotlivé předměty na základních a středních školách. Interaktivní nosič obsahuje spoustu textů, videí, obrázků, testů a slovník pro porozumění problematice, která je v souladu s RVP ZV. [14]

Obr. 7. DVD
„Ochrana člověka za
mimořádných událos-
tí“. Zdroj: [14]

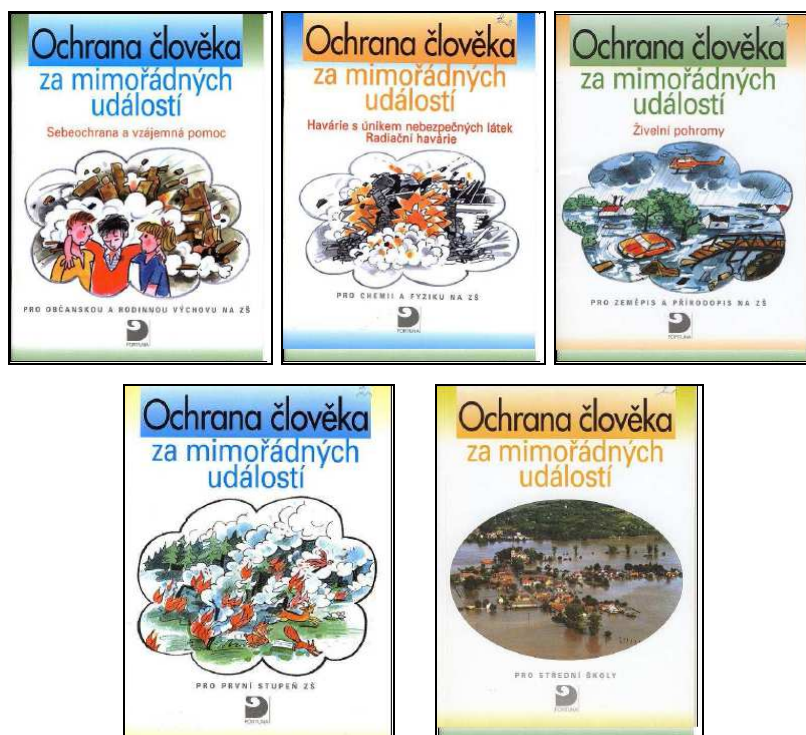
Série krátkých videoklipů „**Šťěstí přeje připraveným**“ byla vyrobena ve spolupráci MV – GŘ HZS ČR s IOO LB a podává návod, jak se zachovat při nebezpečných situacích. DVD s danými filmy obdržela každá základní a speciální škola prostřednictvím HZS krajů do konce roku 2009. [14]

4.1.3 Učebnice

Učební texty jako pomůcky pro výuku tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí zajistilo nakladatelství učebnic Fortuna. Jedná se o následující učební texty:

- „**Ochrana člověka za mimořádných událostí – Sebeochrana a vzájemná pomoc**“ – učební text pro občanskou a rodinnou výchovu na základních školách, vydáno v roce 2002.

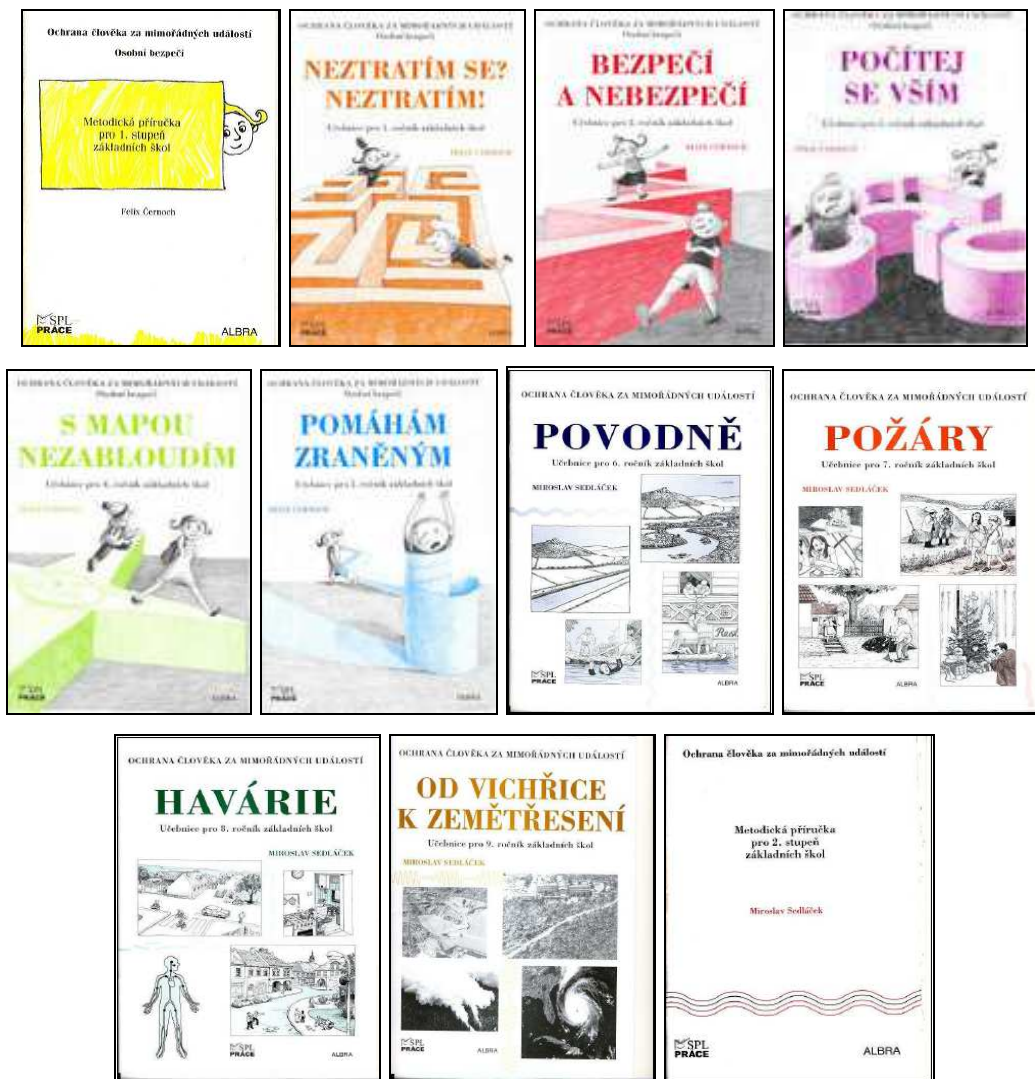
- „Ochrana člověka za mimořádných událostí – Havárie s únikem nebezpečných látek, Radiační havárie“ – učební text pro chemii a fyziku na základních školách, vydáno v roce 2002.
- „Ochrana člověka za mimořádných událostí – Živelní pohromy“ – učební text pro zeměpis a přírodopis na základních školách, vydáno v roce 2002.
- „Ochrana člověka za mimořádných událostí“ – učební texty pro první stupeň základních škol, vydáno v roce 2003.
- „Ochrana člověka za mimořádných událostí“ – učební texty pro střední školy, vydáno v roce 2003. [14]

Obr. 8. Učební texty nakladatelství Fortuna. Zdroj: [14]

Dalším nakladatelstvím, které zajistilo výrobu pomůcek k ochraně osob za mimořádných událostí, se stalo nakladatelství ALBRA. Vydalo následující pomůcky:

- **„Ochrana člověka za mimořádných událostí – Osobní bezpečí“** – metodická příručka pro první stupeň základních škol, vydáno v roce 2002.
- **„Ochrana člověka za mimořádných událostí – Osobní bezpečí – Neztratím se? Neztratím!“** – učebnice pro první ročník základních škol, vydáno v roce 2004.
- **„Ochrana člověka za mimořádných událostí – Osobní bezpečí – Bezpečí a nebezpečí“** - učebnice pro druhý ročník základních škol, vydáno v roce 2004.
- **„Ochrana člověka za mimořádných událostí – Osobní bezpečí – Počítej se vším“** - učebnice pro třetí ročník základních škol, vydáno v roce 2004.
- **„Ochrana člověka za mimořádných událostí – Osobní bezpečí – S mapou nezabloudím“** - učebnice pro čtvrtý ročník základních škol, vydáno v roce 2004.
- **„Ochrana člověka za mimořádných událostí – Osobní bezpečí – Pomáhám zraněným“** - učebnice pro pátý ročník základních škol, vydáno v roce 2004.
- **„Ochrana člověka za mimořádných událostí – Povodně“** - učebnice pro šestý ročník základních škol, vydáno v roce 2004.
- **„Ochrana člověka za mimořádných událostí – Požáry“** - učebnice pro sedmý ročník základních škol, vydáno v roce 2004.
- **„Ochrana člověka za mimořádných událostí – Havárie“** - učebnice pro osmý ročník základních škol, vydáno v roce 2004.
- **„Ochrana člověka za mimořádných událostí – Od vichřice k zemětřesení“** - učebnice pro devátý ročník základních škol, vydáno v roce 2004.
- **„Ochrana člověka za mimořádných událostí“** – metodická příručka pro druhý stupeň základních škol, vydáno v roce 2004. [14]

Obr. 9. Učební texty nakladatelství ALBRA. Zdroj: [14]

4.1.4 Projekty

V rámci preventivně výchovné činnosti působí nemalé množství preventivně výchovných programů, tzv. projektů, jejichž zaměření je obrovským přínosem především pro oblast základního vzdělávání. Nyní bych ráda uvedla dva nejznámější projekty, které se v České republice aktivně podílejí na zvyšování úrovně preventivně výchovné činnosti v oblasti ochrany obyvatelstva a požární ochrany.

Projekt „Hasík CZ“ je preventivně výchovný program, který vznikl za podpory České asociace hasičských důstojníků (dále jen „ČAHD“) v roce 1996 pány autory Bohdanem a Štěpánem Mikulkovými, tehdejšími příslušníky HZS Bruntál. Následující dva roky, tedy do roku 1998 fungoval pouze ve zkušebním režimu na několika základních a speci-

álních školách a pomalu se vytvářely potřebné metodiky pro práci s dětmi. Od roku 2001 je hlavním organizátorem programu nezisková organizace Citadela Bruntál.

A v čem celý projekt spočívá? Především v předávání informací z oblasti ochrany obyvatelstva a požární ochrany dětem na základních školách a to formou **besed**. Vedou je instruktoři, kteří prošli kurzem pořádaným již zmiňovanou organizací Citadela Bruntál. Ke své činnosti využívají různé materiály a pomůcky. Jedná se zejména o publikace, pexesa, puzzle, omalovánky a vystřihovánky, a vše je s charakteristickým motivem dráčka Hasíka. [20]

Obr. 10. Dráček Hasík. Zdroj: [20]

Druhým významným projektem je „**Záchranný kruh**“, což je projekt stejnojmenné neziskové organizace, která vyvíjí a realizuje systém informování, vzdělávání a prevence v oblasti běžných rizik a mimořádných událostí.

Projekty spočívají ve vytváření vzdělávacích materiálů pro pedagogy a jejich žáky, vyrábění materiálů pro záchranáře a jejich preventivně výchovnou činnost, organizování vzdělávacích akcí pro všechny cílové skupiny a především spravování bezpečnostního informačního systému pro města a obce ČR.

Školy mají na výběr z mnoha kvalitních a zábavných vzdělávacích materiálů a pomůcek, které je možné využívat zdarma na internetovém portále www.zachrannykruh.cz. Jedná se například o interaktivní vzdělávací kurzy, pracovní listy, metodické materiály, databázi obrázků, testovací systém a další moderně pojaté materiály. [21]

Obr. 11. Logo Asociace „Záchranný kruh“.

Zdroj: [21]

Existují samozřejmě ještě další významné projekty, které HZS ČR podporuje ve své činnosti, ale výše zmínění zástupci se z hlediska oblíbenosti i praktičnosti využívají nejvíce. Interaktivní pomůcky asociace „Záchranný kruh“ nemají prozatím žádnou konkurenci a vzhledem k dnešní moderní době je zvládají využívat i děti na základních školách.

4.2 Pomůcky pro mateřské školy

Preventivně výchovná činnost se snaží položit své základy již v mateřských školách. Vzhledem k tomu, že ale prozatím nejsou vytvořeny žádné metodické pomůcky přímo pro učitele mateřských škol, musí využívat buďto pomůcky pro základní školy anebo jiné alternativy.

4.2.1 Časopis PASTELKA

Pastelka je český časopis pro děti předškolního a mladšího školního věku, tedy nejen pro šolkáčky, ale i žáky 1. až 3. třídy základní školy. Obsahově časopis Pastelka **navazuje na rámcové vzdělávací programy** závazné pro mateřské a základní školy. Díky zvolené struktuře časopisu s ním není problém pracovat doma, ve škole anebo školní družině.

MV – GŘ HZS ČR v roce 2013 s tímto časopisem spolupracovalo při tvorbě seriálu, který byl věnován oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí. Obsahem jsou následující okruhy, které mají seznámit děti se zásadami chování:

- tísňová linka, k čemu slouží,
- poznej uniformu záchranářů,
- rozlišení nebezpečných situací,

- poznávání varovných symbolů a
- požáry.

Jedná se o jednostránkové ilustrované materiály, které hravou formou vysvětlí nezbytně nutné zásady v rizikových situacích. Například v okruhu „Tísňová linka, k čemu slouží“ zjednodušují zapamatování evropského čísla tísňového volání 112 užitečnou pomůckou „ $1 + 1 = 2$ “ – tedy číslo 112. [22], [23]

4.2.2 Projekt „Včas umět a znát je napořád“

Projekt „Včas umět a znát je napořád“ pocházející z dílny již zmiňované Asociace „Záchranný kruh“ je určen přímo pro pedagogy a děti mateřských škol. V rámci tohoto projektu byly vytvořeny úplně nové didaktické a metodické pomůcky řešící vzdělávání v oblastech běžných rizik, osobního bezpečí, mimořádných událostí, požárů a dopravní či ekologické výchovy. Vytvořeno bylo celkem **33 úplně nových deskových her** rozdělených do 6 didaktických okruhů a to:

- běžná rizika,
- osobní bezpečí,
- požáry,
- mimořádné události,
- dopravní výchova a
- ekologická výchova.

Všechny tyto deskové hry je možné zakoupit na internetovém portále www.zachrannykruh.cz, kdy sada se pohybuje v rozpětí tří až pěti tisíc korun českých. [21], [23]

Pomůcky k výuce ochrany člověka za mimořádných událostí byly nejhojněji vydávány v rozpětí let 2002 až 2005. Jedná se především o metodiky a příručky, které je možné využívat z obsahového hlediska i dnes, avšak vzhledem k moderní době, kdy děti a žáci raději sledují výukové filmy, než se oddávají četbě, se ukazují projekty Asociace „Záchranný kruh“ za nejoblíbenější.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

Znalosti ochrany obyvatelstva by měly patřit k těm základním znalostem každého z nás. Proto jsem se pro vytvoření praktické části mé bakalářské práce rozhodla zhotovit dva typy dotazníků, díky kterým si ověříme, na jaké úrovni probíhá preventivně výchovná činnost v oblasti ochrany obyvatelstva na Uherskohradištsku.

První dotazník, určený pro pedagogy, je zaměřen především na jejich zkušenosti a vědomosti při výuce problematiky „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“. Druhý dotazník, který je vytvořen přímo pro žáky, studenty a dospělé obyvatelstvo, má ověřit znalosti v oblasti ochrany obyvatelstva nabyté jak ze studia, tak i ze zkušeností, které jim připravuje sám život.

Jednotlivé otázky k dotazníku pro pedagogy jsou vytvářeny na základě současného stavu výuky problematiky „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“ na školách. Ne každý pedagog má v této oblasti stejné znalosti, což se bude pravděpodobně odrážet i v odpovědích předloženého dotazníku. Pro vytvoření otázek do dotazníku pro žáky, studenty a obyvatelstvo se nechávám inspirovat prozatím nejaktuálnější příručkou k výuce této problematiky, a to dokumentem s názvem „Podklady k výuce témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí v základních školách“, který je podle mého názoru velice zdařilý.

Dotazník pro pedagogy obsahuje odpovědi padesáti učitelů. Dotazník pro žáky, studenty a obyvatelstvo tvoří odpovědi sto sedmdesáti osob. Celkově se tedy jedná o odpovědi dvě stě dvaceti lidí.

Přesnou charakteristiku obou dotazníkových šetření, poměr osob, které dotazník vyplnily, jakou formou a k jakým závěrům dospívám, popíšu na následujících stranách.

5 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ URČENÉ PRO PEDAGOGY

Konkrétním cílem položení dotazníkového šetření pedagogům na školách není jen posouzení znalostí ve výuce tematiky „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“, ale i jakési vlastní vyjádření k celé problematice. Zda s aktuální formou výuky souhlasí či nesouhlasí, jestli využívají pomůcek a osobních setkání se zainteresovanými osobami anebo jestli jsou schopni přispět novým a zlepšujícím návrhem a tím se třeba do budoucna zasloužit o efektivnější a jednodušší způsob výuky celé problematiky.

5.1 Charakteristika dotazníkového šetření a zkoumaného vzorku osob

Základním nástrojem průzkumu je anonymní dotazníkové šetření, které se uskutečnilo na jaře tohoto roku, tedy roku 2014, v městě Uherské Hradiště a jeho blízkého okolí. Tento dotazník byl distribuován respondentům v elektronické podobě za využití internetového portálu www.surveymonkey.com, což je efektivní dotazníkový systém určený každému přesně na míru podle jeho požadavků. Klíčovými osobami se stali učitelé v mateřských školách (dále jen „MŠ“), základních školách (dále jen „ZŠ“), středních školách (dále jen „SŠ“) a gymnáziu v městech Uherské Hradiště a Staré Město v následujícím zastoupení:

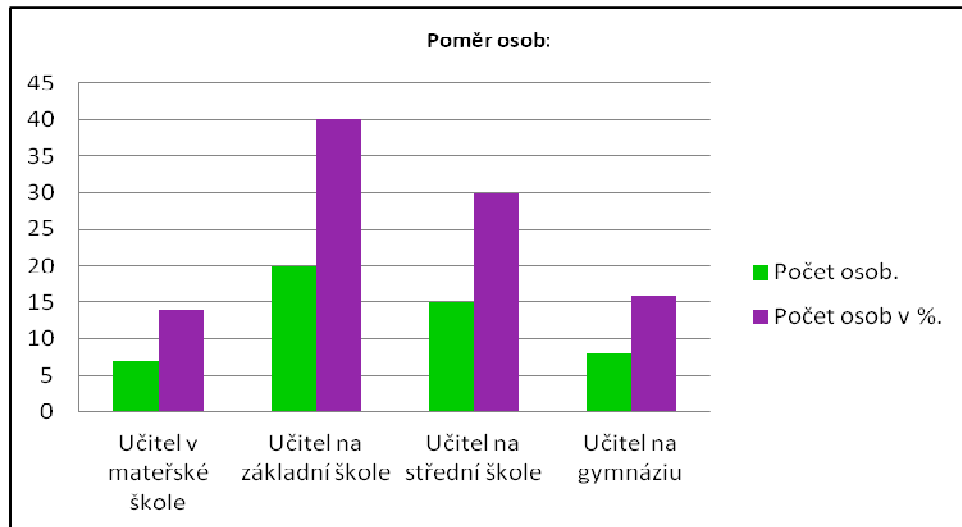
- učitelé v mateřské škole – 7 osob,
- učitelé na základní škole – 20 osob,
- učitelé na střední škole – 15 osob,
- učitelé na gymnáziu – 8 osob.

Celkově se tedy tohoto průzkumu zúčastnilo 50 osob. V dotazníku se převážně objevovaly otázky polootevřené a uzavřené, které se soustředily na znalosti jedince, proto se u některých otázek objevovala i odpověď „nevím“. Celé znění dotazníku je součástí **přílohy P I**.

5.2 Výsledky dotazníkového šetření

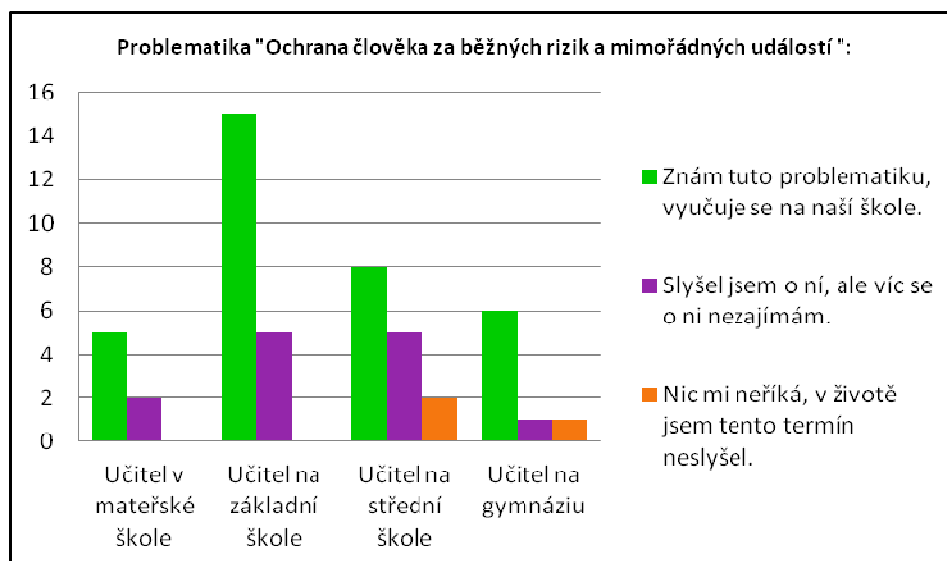
Položeno bylo celkem 16 otázek, kdy **první otázka** dotazníku sloužila k identifikaci osoby - zda je učitelem v MŠ, na ZŠ, SŠ či gymnáziu. Nejvyšší procentuální zastoupení měli učitelé na základní škole (40 %), dále učitelé na střední škole (30 %), za nimi následovali

učitelé na gymnáziu (16 %), a celou škálu uzavírali učitelé v mateřské škole (14 %). Pro snadnější orientaci přikládám následující graf.

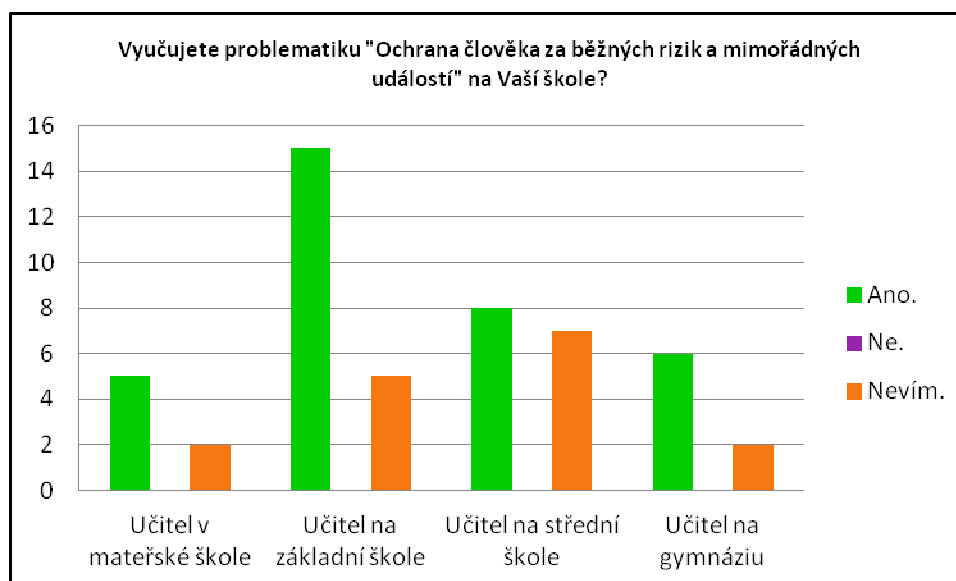

Graf 1. Otázka č. 1. Zdroj: [vlastní]

Ve **druhé a třetí otázce** jsem se již zaměřila na podstatu celého dotazníku a to, jestli učitelé znají problematiku „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“ a zda ji vyučují na jejich škole. Výsledek považuji za kladný. Tuto problematiku zná a dokonce i vyučuje 71 % z dotázaných učitelů v mateřské škole, 75 % učitelů na základní škole a gymnáziu a 53 % učitelů na střední škole. Ostatní buďto o této problematice jen slyšeli a nevyučují ji, nebo o ní neslyšeli vůbec.

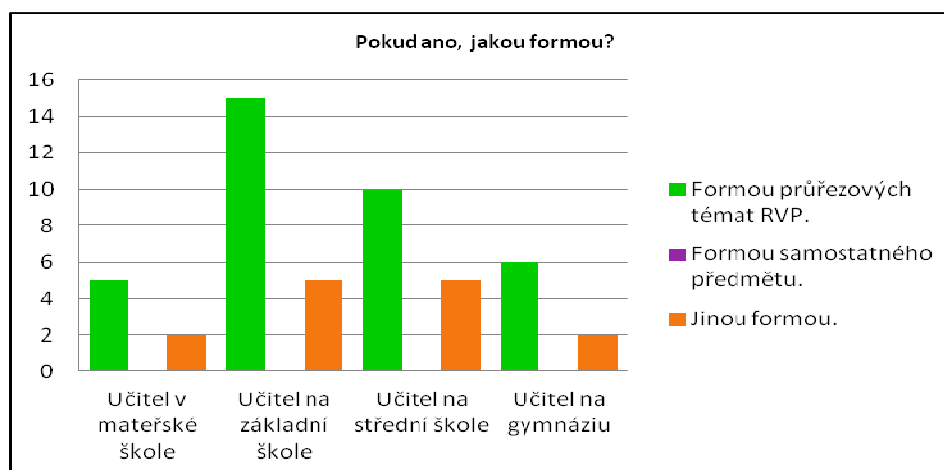

Graf 2. Otázka č. 2. Zdroj: [vlastní]

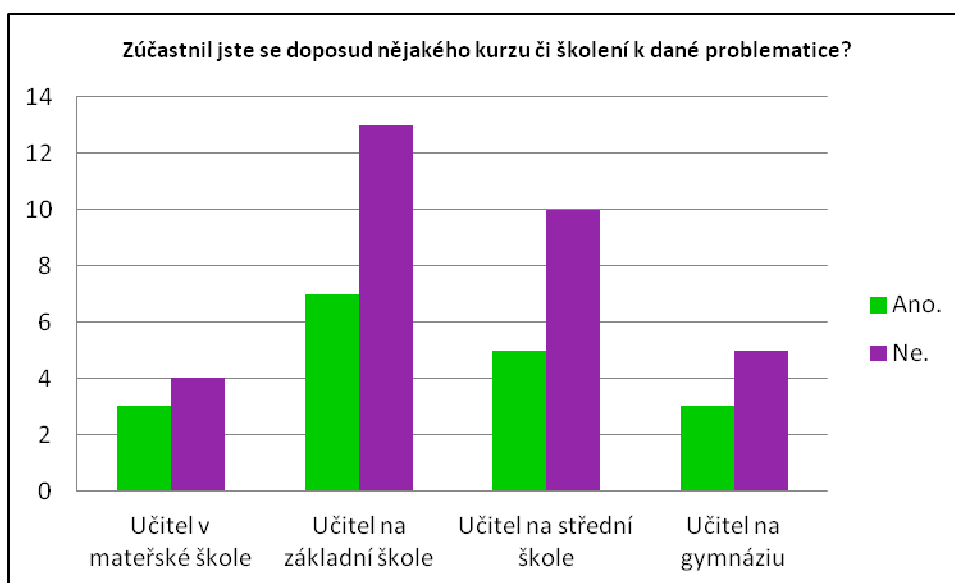
Graf 3. Otázka č. 3. Zdroj: [vlastní]

Čtvrtá otázka se týkala pouze osob, které odpověděly na předešlou otázku, že problematiku na jejich škole vyučují. Měli uvést, jakou formou. Na možnost, že by se tato tematika vyučovala jako samostatný předmět na jejich škole, neodpověděl ani jeden z respondentů. Většina pedagogů využívá průřezových témat RVP, které zařazuje do svých učebních osnov. V mateřské škole například výuku obohacují o konkrétní případy, kdy si o nich povídají a předvádí ukázky. Na základních školách, středních školách a gymnáziích pořádají projektové dny či branné dny, aby „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“ dostali do podvědomí svých žáků. Někteří učitelé také zmínili, že čerpají ze školení Bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (dále jen „BOZP“).

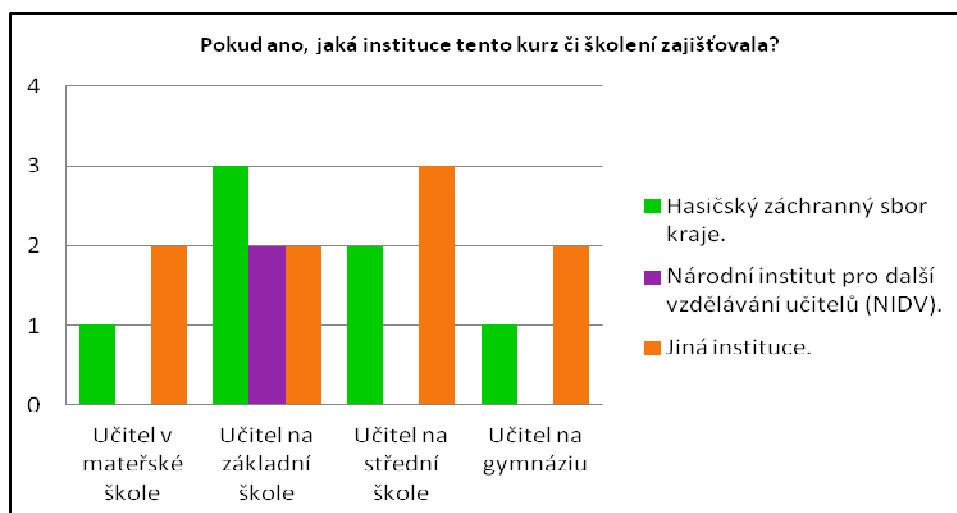
Graf 4. Otázka č. 4. Zdroj: [vlastní]

Následující otázka, tedy **pátá otázka**, ověřovala, jestli se pedagogové účastní kurzů nebo školení k výuce problematiky „Ochrana člověk za běžných rizik a mimořádných událostí“. Z výsledků vyplynulo, že většina respondentů těchto kurzů nevyužívá, ovšem nedošlo k situaci, že by se ani jeden učitel kurzu nebo školení nezúčastnil, vždy menší část z dané školy tuto problematiku absolvovala.

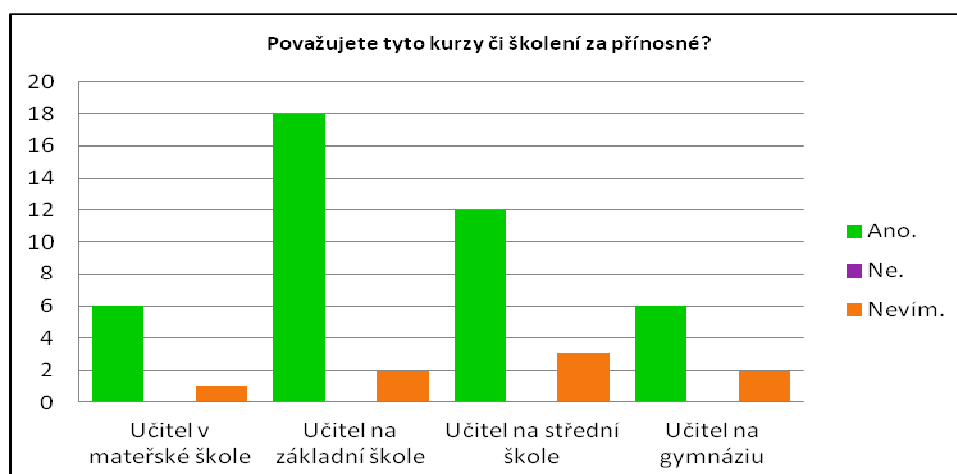
Graf 5. Otázka č. 5. Zdroj: [vlastní]

U **šesté otázce** mě zajímalo, jaké instituce zajišťovaly již zmíněné kurzy a školení. Na otázku mohli odpovědět samozřejmě jen ti pedagogové, kteří se nějakého kurzu či školení zúčastnili. Kurzy konané Hasičským záchranným sborem kraje využili učitelé z každého typu školy, ovšem školení Národního institutu pro další vzdělávání učitelů se objevila pouze u pedagogů na základních školách. Z jiných institucí využili učitelé především Českého červeného kříže pro absolvování Kurzu první pomoci, Agenturu BOZP anebo Policii ČR.

Graf 6. Otázka č. 6. Zdroj: [vlastní]

Sedmá otázka tázající se, zda učitelé považují kurzy a školení v problematice „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“ za přínosné, 84 % ze všech oslovených učitelů jasně odpovědělo, že ano. Pouze 16 % respondentů nedokázalo na otázku odpovědět, tudíž zvolili odpověď „Nevím“.

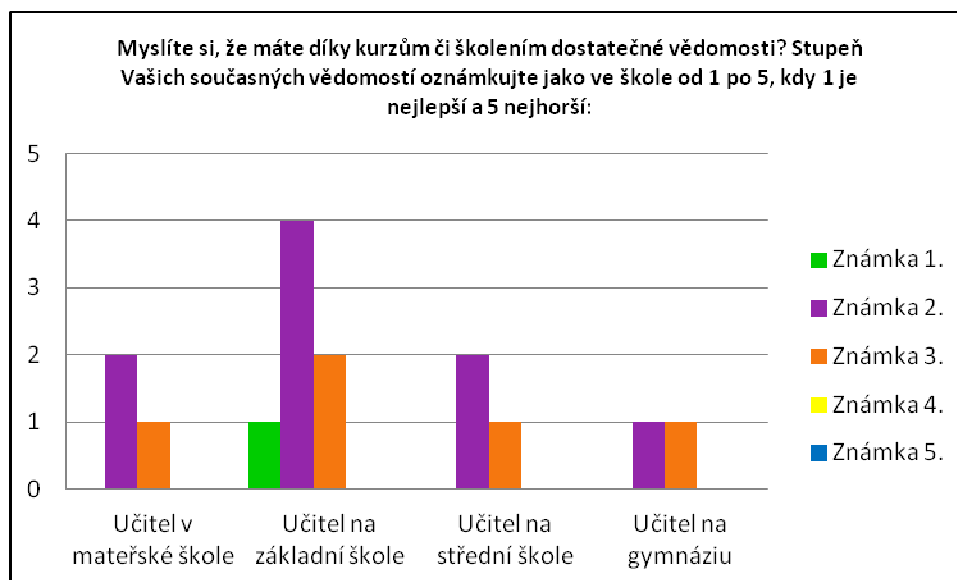

Graf 7. Otázka č. 7. Zdroj: [vlastní]

Poslední otázka, která se týkala kurzů a školení, tedy **osmá otázka**, měla za účel posoudit, jakým stupněm znalostí se pedagogové ohodnotí v dané problematice. Na výběr měli stupnici od jedné do pěti, stejně jako je hodnota známkování ve škole. Většina pedagogů by stupeň svých vědomostí oznámkovala známkou dva, pouze jeden respondent známkou

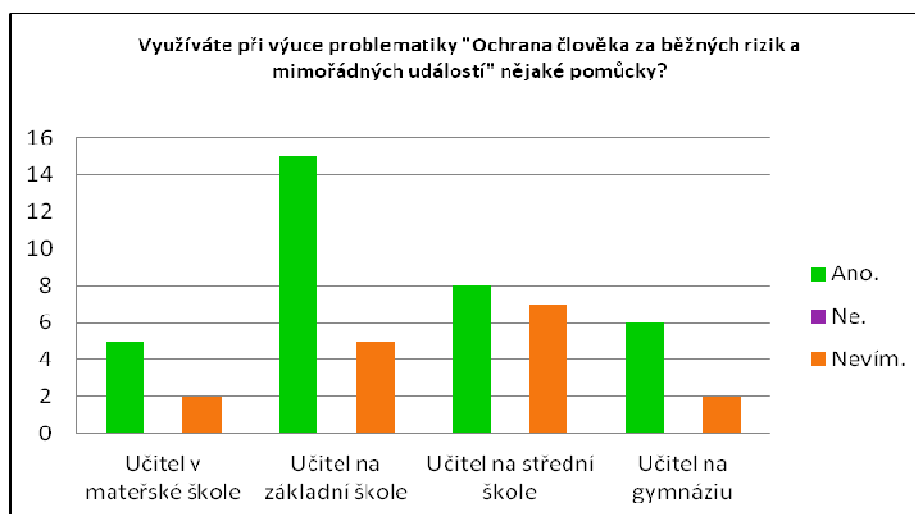

jedna a ostatní známku tři. Pedagogové, kteří se žádného kurzu nebo školení nezúčastnili, volili známky čtyři a pět. Níže přiložený graf se týká pouze osob, které se kurzů a školení zúčastnili.

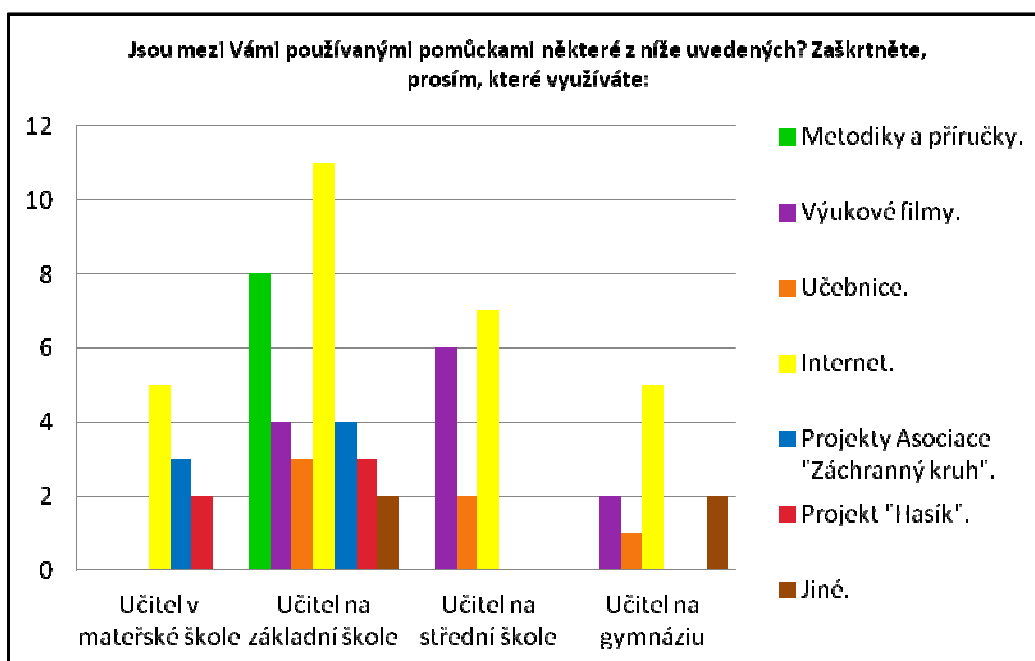
Graf 8. Otázka č. 8. Zdroj: [vlastní]

Využívání pomůcek při výuce „Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“ bylo součástí **otázek devět a deset**. Z padesáti dotázaných pedagogů 68 % tyto pomůcky využívá, zbylých 32 % nevědělo, protože danou tematiku nevyučuje.

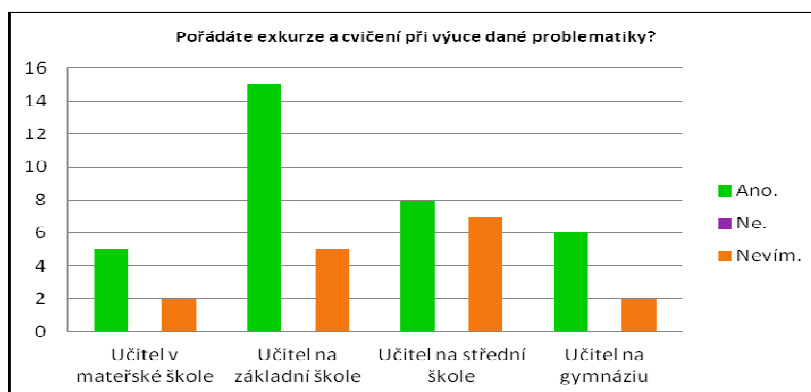
Graf 9. Otázka č. 9. Zdroj: [vlastní]

Desátá otázka dávala na výběr z několika typů pomůcek, které mohou pedagogové při výuce používat. Nejhojnějších odpovědí se dočkalo využívání internetu, a to vzhledem k dnešní moderní době není nic neobvyklého. Druhé místo v četnosti využívání obsadily výukové filmy, což přineslo názornou ukázkou toho, že čtení knih není natolik oblíbené, jelikož metodiky a příručky obsadily až místo třetí. Následovaly projekty Asociace „Záchraný kruh“, učebnice a projekt „Hasík“. Z jiných pomůcek převládaly skutečné věci, které patří například do evakuačního zavazadla, pláštěnky a další pomůcky pro provedení improvizované ochrany, nebo hasicí přístroje.

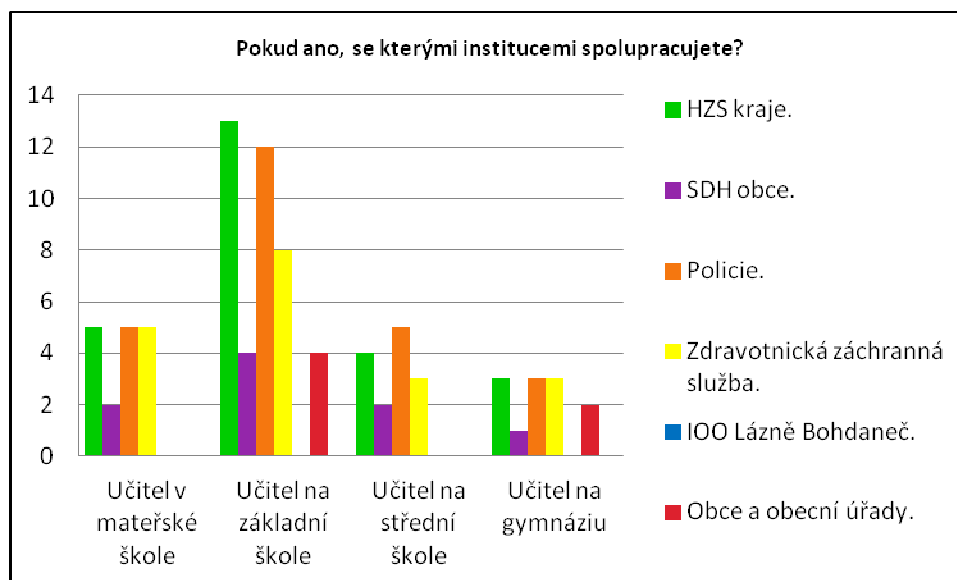
Graf 10. Otázka č. 10. Zdroj: [vlastní]

Následující tři otázky byly tematicky zaměřené na exkurze či cvičení, pořádané v rámci výuky „Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“. **Otázka jedenáctá** dala najevo, že opět 68 % z dotazovaných respondentů exkurze nebo cvičení pořádá. Zbylých 32 % nevědělo a to v důsledku toho, že tuto problematiku nevyučují.

Graf 11. Otázka č. 11. Zdroj: [vlastní]

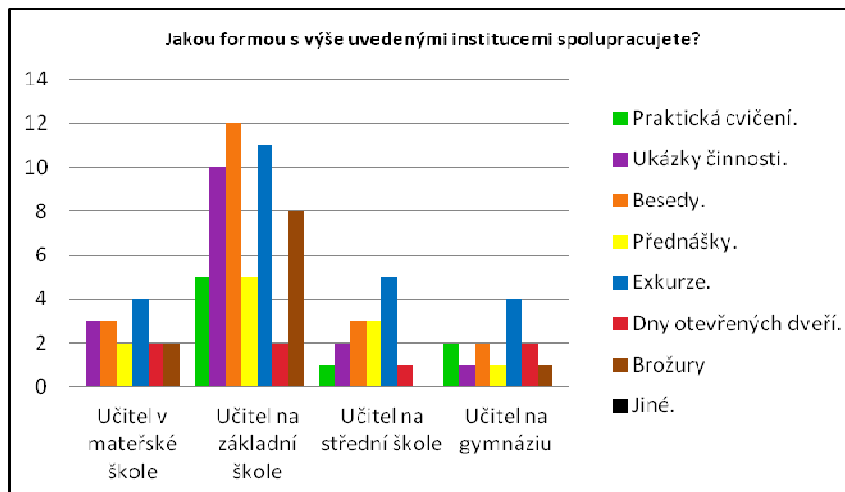
Otázka dvanáctá už se týkala pouze výše zmíněných šedesáti osmi procent, kteří exkurze pořádají. Respondenti měli uvést, se kterými institucemi při této náplni spolupracují. Ze získaných odpovědí vyplynulo, že se jedná o základní složky integrovaného záchranného systému. Na prvním místě se umístili se stejným počtem bodů Hasičský záchranný sbor kraje a Policie ČR. Druhá v pořadí se ocitla Zdravotnická záchranná služba, následovaly Sbory dobrovolných hasičů obcí a obce s obecními úřady. Spolupráce s Institutem ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč nevyužívá žádná ze škol.

Graf 12. Otázka č. 12. Zdroj: [vlastní]

Formu spolupráce s výše uvedenými institucemi měli pedagogové popsat ve **třinácté otázce**. Nejvyššího počtu odpovědí se dočkaly exkurze, které podle mého nejvíce

přispívají k pochopení celé problematiky. Hned po exkurzích se ukázaly oblíbenými i besedy a ukázky činnosti. Na dalších místech se stejným počtem bodů to byly přednášky a brožury. Praktická cvičení a dny otevřených dveří nevyužívají školy až tak často, ale jisté místo také mají.

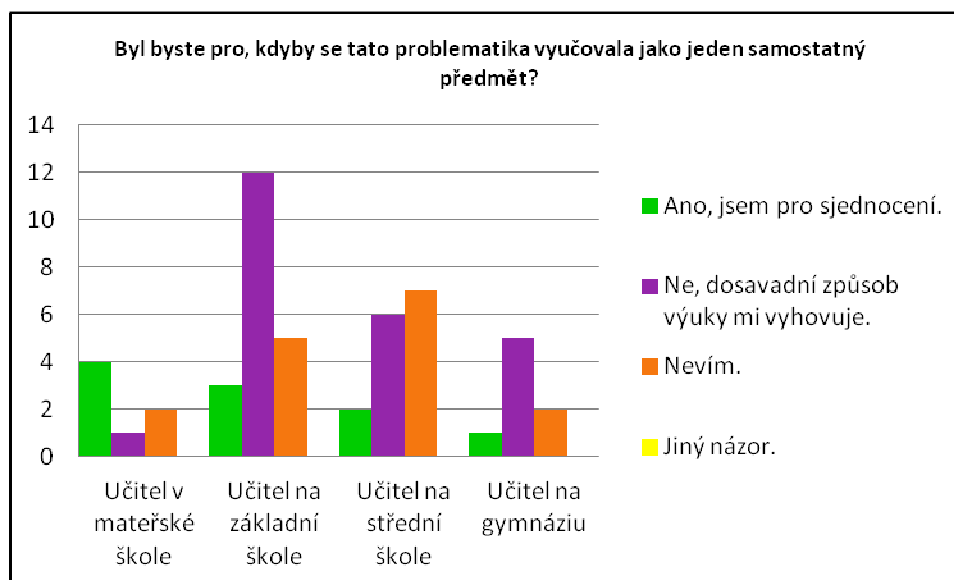
Graf 13. Otázka č. 13. Zdroj: [vlastní]

Následující a také poslední tři otázky považuji za spíše spekulativní, cílem nebylo ověřit určité znalosti, ale pouze posoudit, jaký mají pedagogové názor na výuku tematiky „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“. V otázce čtrnácté mě zajímalo, jestli učitelům dosavadní způsob výuky této problematiky vyhovuje, nebo by měla být rozšířena, případně jinak upravena. Učitelům v mateřských a středních školách momentální způsob výuky nevyhovuje, což mi přijde naprosto pochopitelné, jelikož i Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 považuje výuku v MŠ a SŠ za nedostatečnou. Toto tvrzení se tak i v mém dotazníku potvrdilo. Pedagogům na základních školách forma výuky dostačuje, na gymnáziu jsou pro i proti, zde vyšlo tvrzení tzv. „padesát na padesát“.

Graf 14. Otázka č. 14. Zdroj: [vlastní]

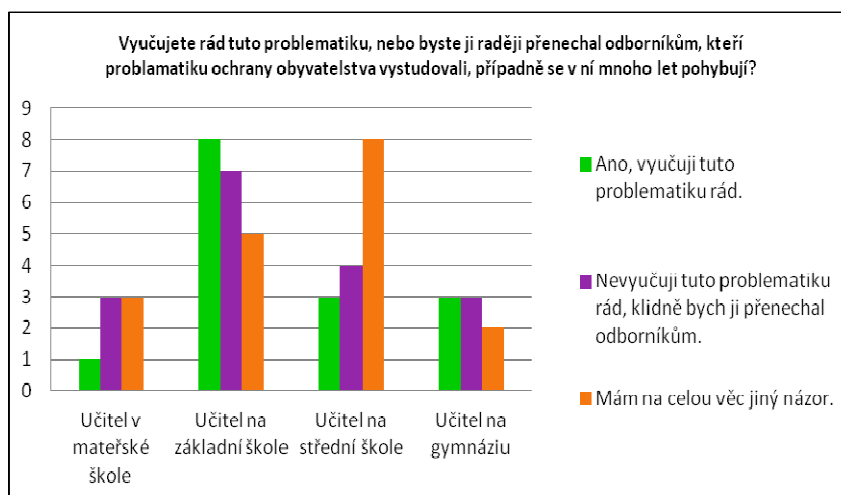
Výuka problematiky „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“ jako jeden samostatný předmět byla mojí předposlední, tedy **patnáctou otázkou**. Dosavadní způsob výuky podle výsledků průzkumu vyhovuje většině škol, takže o sjednocení do jednoho předmětu není prozatím veliký zájem.

Graf 15. Otázka č. 15. Zdroj: [vlastní]

Prostřednictvím poslední, **šestnácté otázky** jsem chtěla zjistit, jestli pedagogové rádi vyučují tuto tematiku, nebo by ji raději přenechali odborníkům, kteří problematiku ochrany obyvatelstva vystudovali, případně se v ní mnoho let pohybují. Celkově převládá

názor, že pedagogové neradi vyučují tuto problematiku a klidně by ji přenechali na odbornících. V rámci základních škol je výuka pro pedagogy oblíbená, ale co se týká jiných názorů, především šlo o odpovědi, že se daní pedagogové nemohou vyjádřit, jelikož tuto problematiku nevyučují.

Graf 16. Otázka č. 16. Zdroj: [vlastní]

Dospěla jsem tedy k závěru, že výuka “Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí” je díky aktualizaci RVP na mnohem lepší úrovni, než v předešlých letech. Zájem učitelů o vzdělávání v této oblasti není negativní. Prozatím jejich účast na kurzech a školeních není stoprocentní, ale mnoho škol má pro výuku této problematiky stanoveného např. pouze jednoho nebo dva vyučující, kteří si svoje závazky plní.

Za největší přínos považuji spolupráci se základními i ostatními složkami integrovaného záchranného systému. Nejen pedagogové, ale i žáci a studenti vidí na vlastní oči úkoly spojené s ochranou obyvatelstva a mají možnost konzultovat veškeré dotazy s odborníky. Učitelé v mateřských školách a na středních školách by upřednostnili, aby tuto tématiku vyučovaly např. i osoby z praxe. Většina pedagogů na základních školách si stojí za názorem, že pro výuku dostačují jejich osobní znalosti.

Názor na vytvoření samostatného předmětu, jako tomu dříve bývalo, je prozatím spíše negativní. I když už zástupci MV – GR HZS ČR společně s MŠMT a dalšími institucemi zvažují vytvoření nového předmětu, věřím, že pedagogové se budou k výuce stavět čelem. Také si myslím, že například my – studenti Fakulty logistiky a krizového řízení a především studenti oboru Ochrana obyvatelstva – bychom se výuky problematiky

“Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí” nebáli a pokud bychom dostali možnost pomáhat samotným vyučujícím, rádi bychom tuto příležitost využili.

6 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ URČENÉ PRO ŽÁKY, STUDENTY A OBYVATELSTVO

Cílem druhého dotazníkového šetření je nejen posouzení znalostí z oblasti ochrany obyvatelstva u několika věkově rozdílných skupin, ale zejména ověření, jestli preventivně výchovné působení je, nebo není účinné a dostatečné.

6.1 Charakteristika dotazníkového šetření a zkoumaného vzorku osob

Základním nástrojem průzkumu je anonymní dotazníkové šetření, které se uskutečnilo na jaře tohoto roku, tedy roku 2014, v městě Uherské Hradiště a jeho blízkého okolí. Tento dotazník byl distribuován respondentům stejně jako v předešlém případě taktéž v elektronické podobě za využití internetového portálu www.survio.com, což je efektivní dotazníkový systém určený každému přesně na míru podle jeho požadavků. Klíčovými osobami se stali žáci na I. stupni ZŠ, žáci na II. stupni ZŠ, žáci na středních školách a gymnáziu, studenti na vysokých školách (dále jen „VŠ“) a občané České republiky (dále jen „občané ČR“), starší 18-ti let, kteří již nestudují. Tato skupina osob byla vybrána opět v Uherském Hradišti a Starém Městě a to v následujícím zastoupení:

- žáci na I. stupni ZŠ – 30 osob,
- žáci na II. stupni ZŠ – 30 osob,
- studenti na střední škole – 20 osob,
- studenti na gymnáziu – 20 osob,
- studenti na vysoké škole – 35 osob,
- občané ČR, starší 18-ti let, nestudující – 35 osob.

Celkově se tedy tohoto průzkumu zúčastnilo 170 osob. V dotazníku se objevovaly pouze otázky uzavřené, kdy ze tří možných odpovědí byla pouze jedna správná. Z hlediska struktury dotazníku jsem se snažila zahrnout základní problematiku ochrany obyvatelstva, a to v následujícím sledu:

- mimořádná událost,
- základní složky integrovaného záchranného systému,

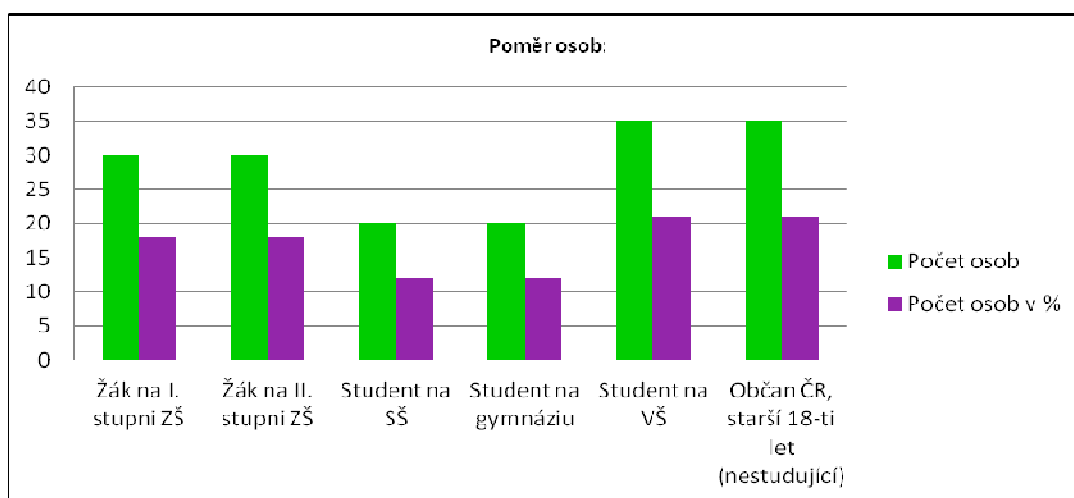

- tísňové volání,
- požáry,
- varovný signál „Všeobecná výstraha“,
- evakuace a evakuační zavazadlo,
- havárie s únikem nebezpečných látek a
- první pomoc.

Chtěla bych také zmínit, že dotazník byl vytvořen tak, aby byli schopni odpovědět i žáci na I. stupni ZŠ, tudíž pro vyšší ročníky ZŠ, středoškoláky, vysokoškoláky a všeobecně pro obyvatele by neměly být otázky výrazně složité. Nevolila jsem více úrovní náročnosti, a i přesto jsem dospěla k zajímavým výsledkům. Celé znění dotazníku je součástí **přílohy P II.**

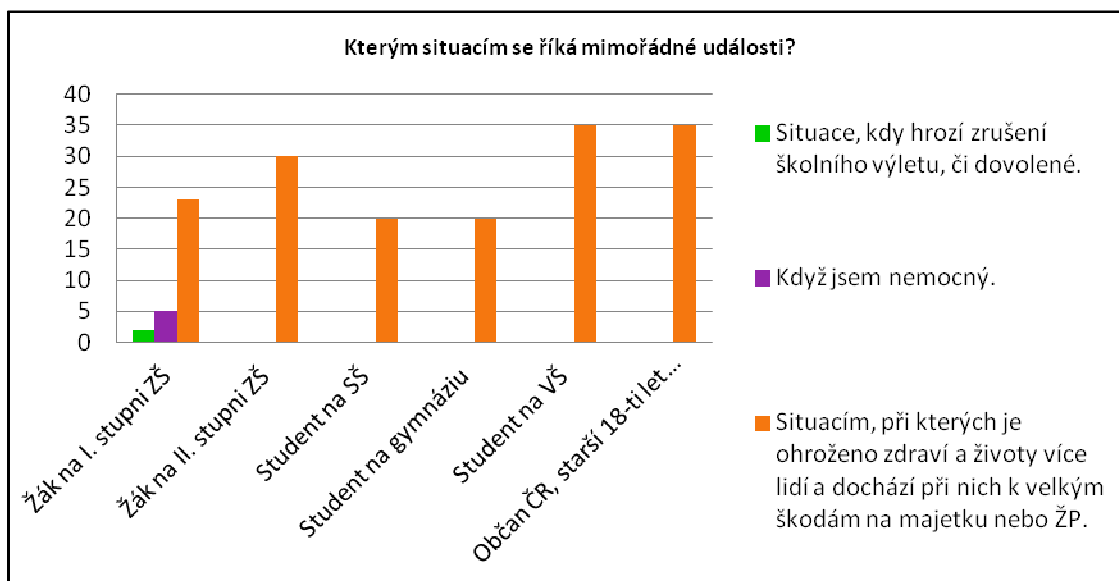
6.2 Výsledky dotazníkového šetření

Položeno bylo celkem 21 otázek, kdy **první otázka** dotazníku sloužila k identifikaci osoby - zda je žákem na I. stupni ZŠ, II. stupni ZŠ, žákem na SŠ, gymnáziu, studentem VŠ anebo občanem ČR, starší 18-ti let, který již nestuduje. Pro snadnější orientaci přikládám následující graf, ze kterého vyplývá, že nejvyšší procentuální zastoupení mají studenti na VŠ a obyvatelstvo (obě skupiny po 21 %), dále žáci na obou stupních základní školy (taktéž dvakrát 18 %) a následně studenti na střední škole a gymnáziu (dvakrát 12%).

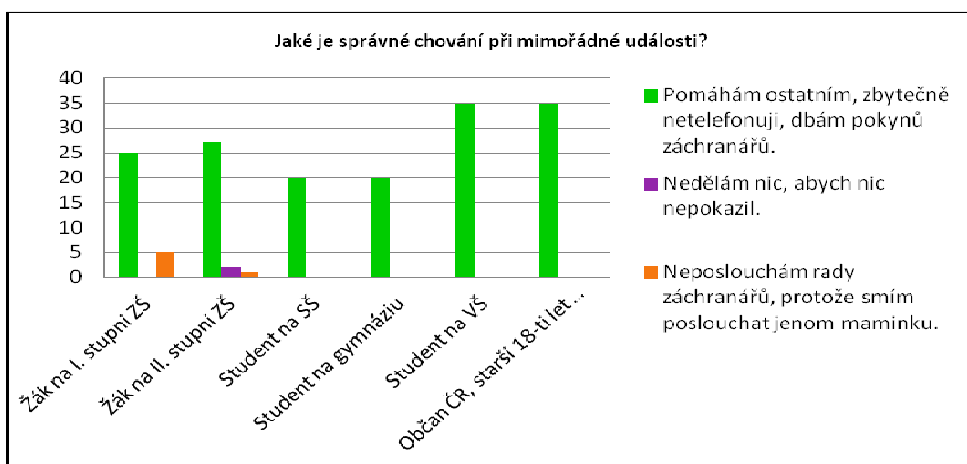
Graf 17. Otázka č. 1. Zdroj: [vlastní]

Následující tři otázky dotazníku se vztahovaly k mimořádným událostem. **Otázka druhá** obsahovala správné znění definice mimořádné události, na kterou dobře odpovědělo 77 % žáků prvního stupně ZŠ, 17 % žáků téhož stupně si myslelo, že se jedná o situaci, když jsou nemocní a 6 %, pokud se jedná o zrušení školního výletu nebo dovolené. Žáci na druhém stupni ZŠ, všichni studenti i obyvatelstvo byli v odpovědi na tuto otázku 100% úspěšní.

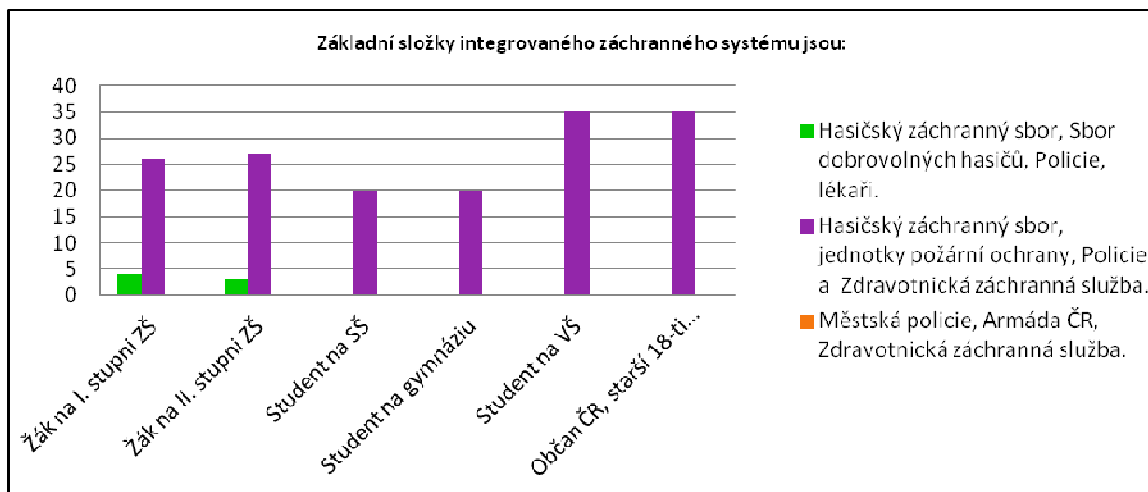
Graf 18. Otázka č. 2. Zdroj: [vlastní]

Ve **třetí otázce** jsem chtěla získat správnou odpověď na to, jak bychom se měli zachovat při mimořádné události. Pomáhat ostatním, zbytečně netelefonovat a dbát pokynů záchranářů, což je znění správné odpovědi, vědělo na I. stupni ZŠ 83 % respondentů, 17 % žáků si myslelo, že smí poslouchat pouze maminku, nikoliv záchranáře. Na druhém stupni ZŠ nebyla taktéž správná odpověď 100%, ale i přesto 90 % žáků vědělo, jak by se mělo zachovat, 7 % by neudělalo nic a 3 % by opět poslechlo jen maminku. Studenti i obyvatelstvo si vedli kladně a to se 100% výsledky.

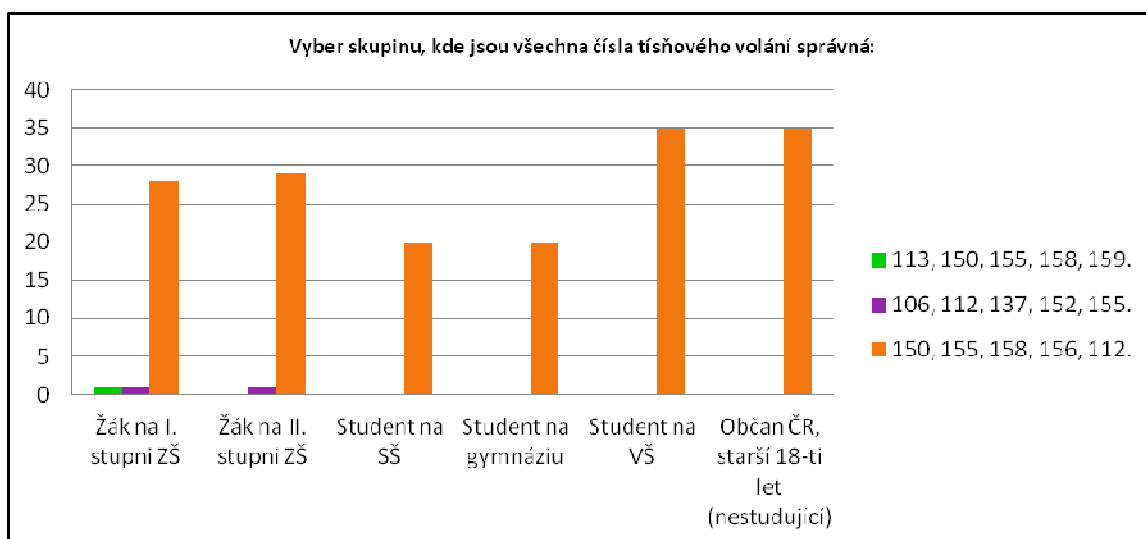
Graf 19. Otázka č. 3. Zdroj: [vlastní]

Čtvrtá otázka se týkala základních složek integrovaného záchranného systému. Žáci na základní škole trochu chybovali, ostatní skupiny věděly jasně, že se jedná o Hasičský záchranný sbor ČR a jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje, Policii ČR a Zdravotnickou záchrannou službu.

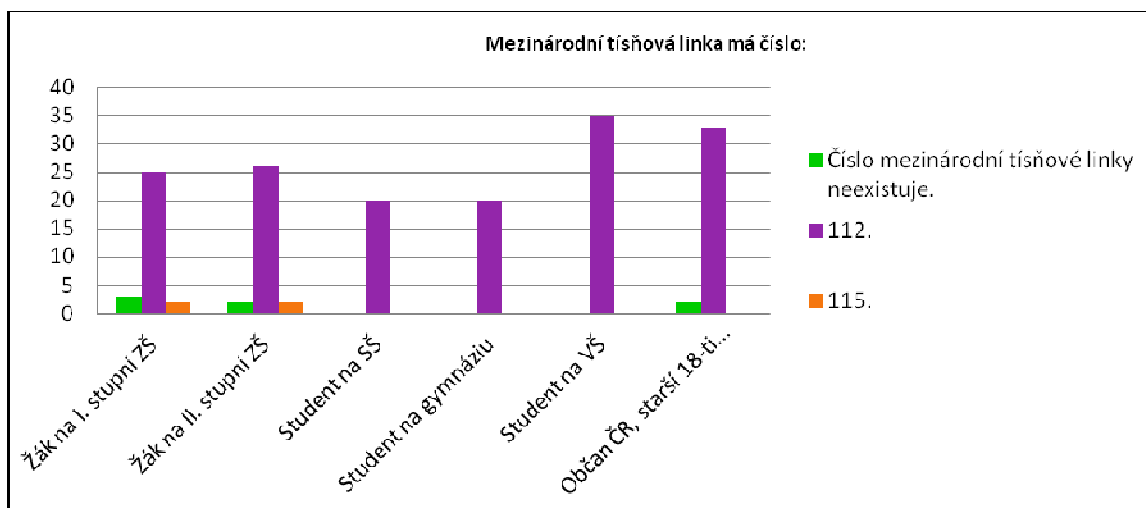
Graf 20. Otázka č. 4. Zdroj: [vlastní]

Další tři otázky se zaměřovaly na tísňové volání. V **páté otázce** měli respondenti na výběr ze tří možných skupin čísel, kdy poslední odpověď byla správná a to, že čísla tísňového volání jsou čísla 150, 155, 158, 156 a 112. Jisté problémy, i když opravdu jen malé, zasáhly školáky na prvním i druhém stupni. Studenti a obyvatelstvo předvedli naprostou znalost, což se od nich i trochu očekávalo.

Graf 21. Otázka č. 5. Zdroj: [vlastní]

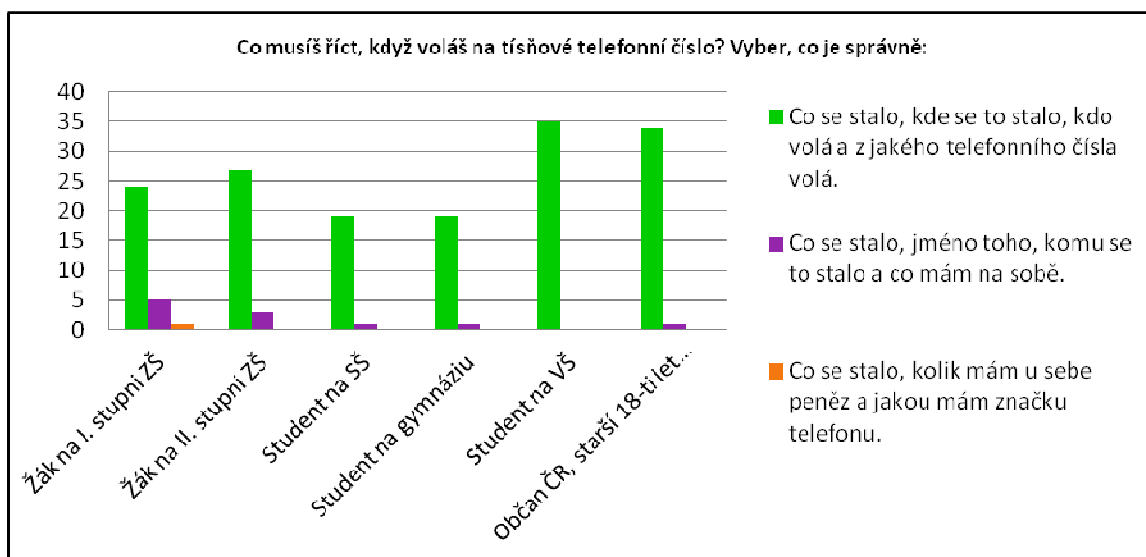
U **šesté otázky** mě lehce udivilo, že si někteří respondenti mysleli, že mezinárodní linka tísňového volání vůbec neexistuje. Toto tvrzení jsem použila spíše jako chyták. Pro žáky na základní škole mohla být otázka poněkud těžší, nicméně s odpovědí zaváhal i občan starší 18-ti, který by měl mít o tísňovém čísle 112 jisté znalosti.

Graf 22. Otázka č. 6. Zdroj: [vlastní]

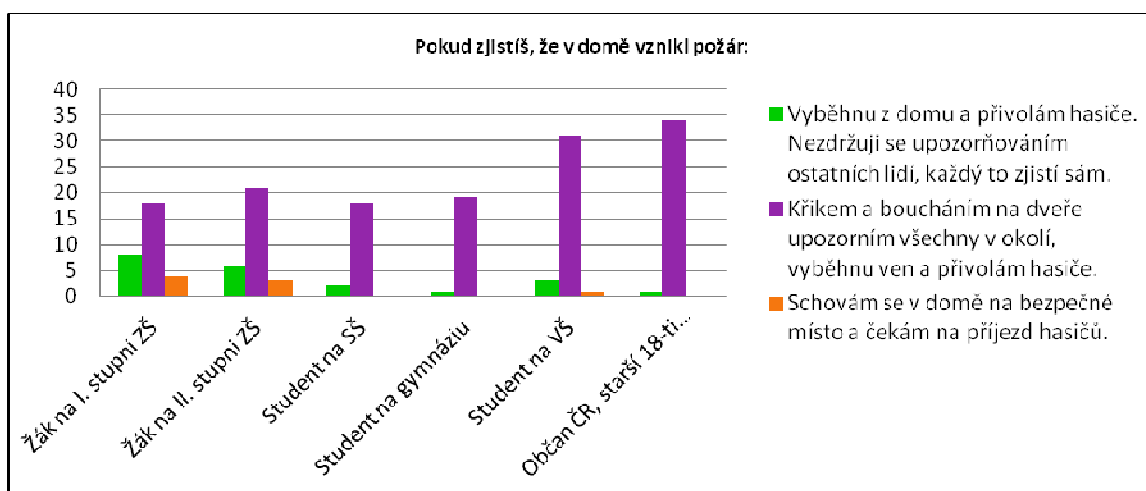
Sedmá otázka prověřila úroveň znalostí při volání na tísňové číslo. Co bychom měli správně uvést, věděli na 100 % pouze vysokoškoláci. Studentům a občanům zkazila

průměr vždy jedna špatná odpověď a děti na základní škole chybovaly o něco čteněji. Nicméně, jisté základy mají všechny skupiny a určitě by dokázaly říct, k čemu došlo.

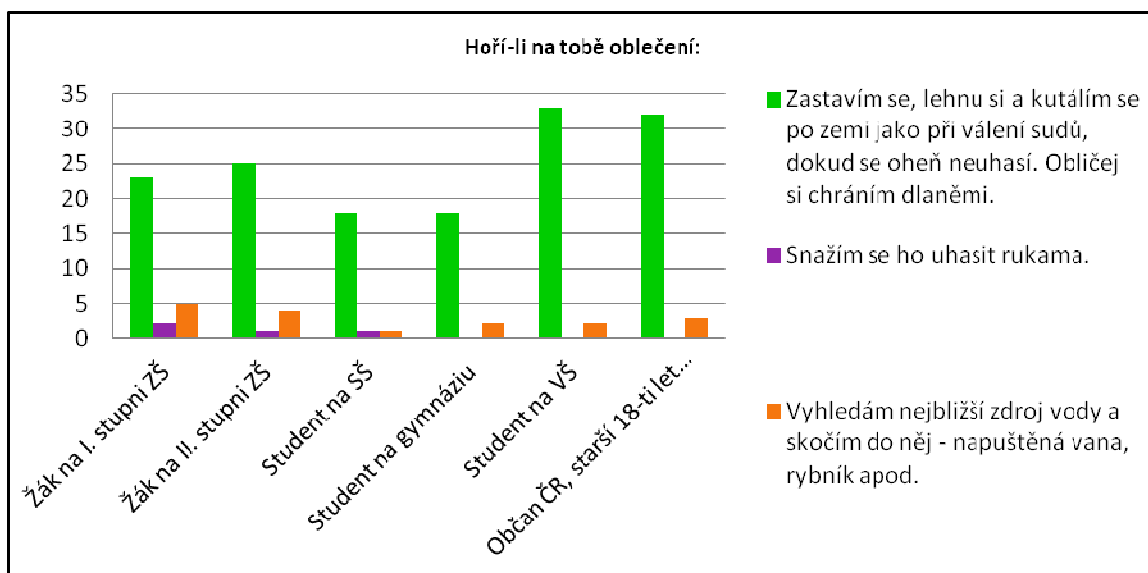
Graf 23. Otázka č. 7. Zdroj: [vlastní]

Následující dvě otázky se týkají oblasti požárů a požární ochrany. **Osmá otázka** měla prověřit zásady chování při vzniku požáru v domě. Ani jedna z dotazovaných skupin neodpověděla bez chyby. Z celkového počtu dotazovaných by dokonce 36 % nemyslelo na ostatní a neupozornili by na nebezpečí požáru. Čtrnáct procent by se schovalo přímo v hořícím domě, což není zrovna pozitivní zjištění.

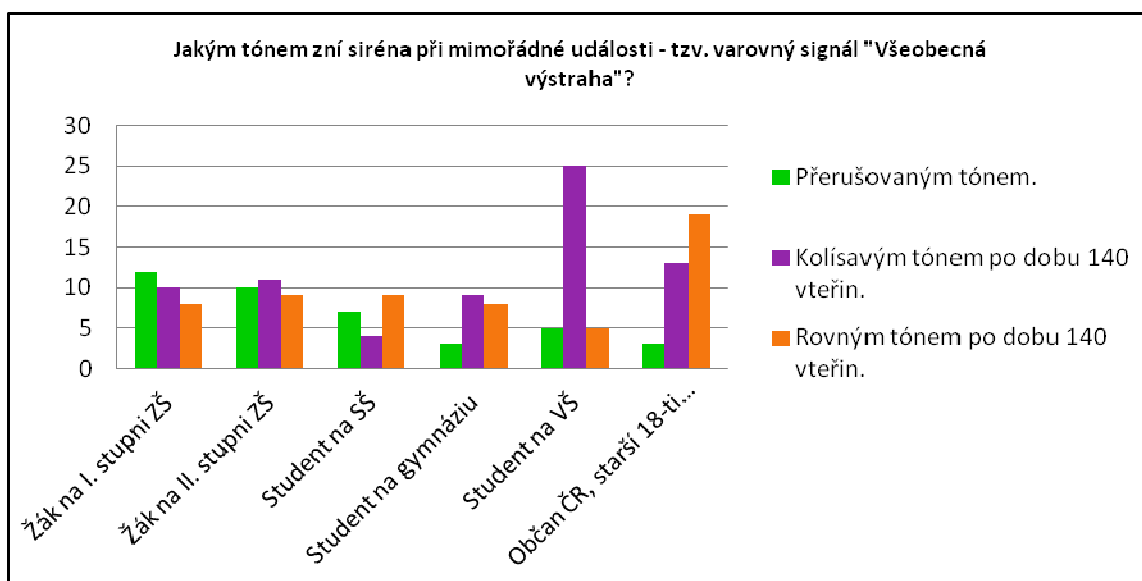
Graf 24. Otázka č. 8. Zdroj: [vlastní]

Pokud by došlo k situaci, že by na nás začalo hořet oblečení, o které hovoří **devátá otázka**, skoro všichni respondenti znají základní zásadu “válení sudů”. Třetí možnost – vyhledat nejbližší zdroj vody a skočit do něj – se může zdát jako správná odpověď, ale z hlediska ochrany bychom měli vědět, že do vody, kterou neznáme, se v žádném případě neskáče.

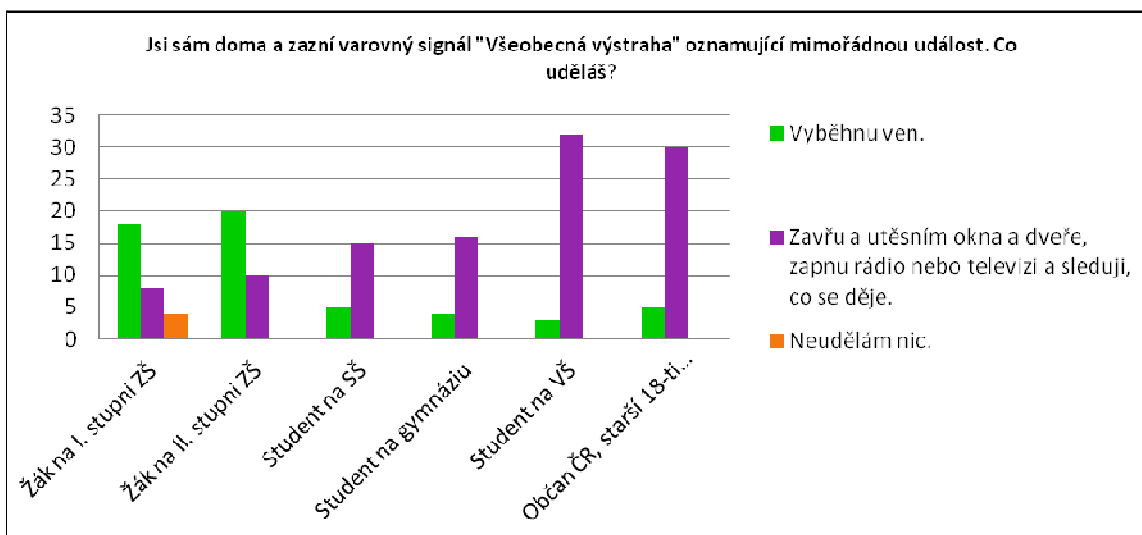
Graf 25. Otázka č. 9. Zdroj: [vlastní]

Desátou otázkou, určující tón varovného signálu “Všeobecná výstraha”, řadím mezi jedny z nejhůře zodpovězených. Neznalost kolísavého tónu po dobu 140-ti vteřin si vysvětlují pouze jediným způsobem a to, že mnoho lidí ho za svůj život neslyší často a pokud se o něm učí pouze ve škole, snadno zapomene. Přece jen signál “Zkouška sirén” zní každou první středu v měsíci a s “Požárním poplachem” se setkáváme častěji, než se signálem oznamujícím vznik mimořádné události, či krizové situace.

Graf 26. Otázka č. 10. Zdroj: [vlastní]

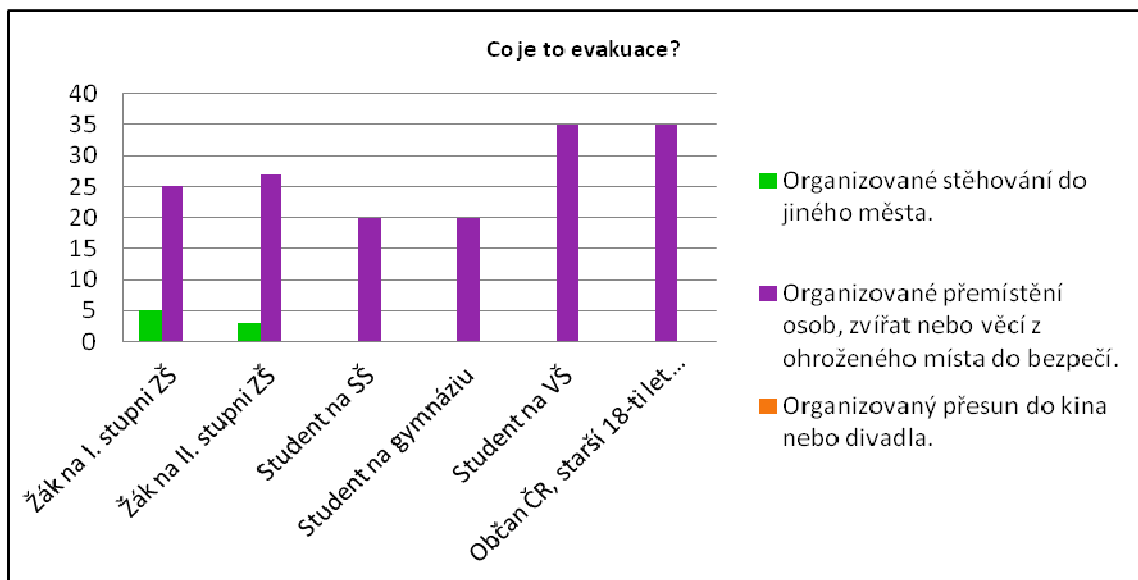
O něco lépe dopadly odpovědi na **jedenáctou otázku**, kde respondenti měli říct, co by udělali v případě zaznění signálu "Všeobecná výstraha", kdyby byli sami doma. Pro žáky na I. stupni ZŠ tato otázka byla asi nejtěžší. Nicméně, úspěšně odpovědělo 65 % ze všech dotázaných a jen 2 % by neudělala nic.

Graf 27. Otázka č. 11. Zdroj: [vlastní]

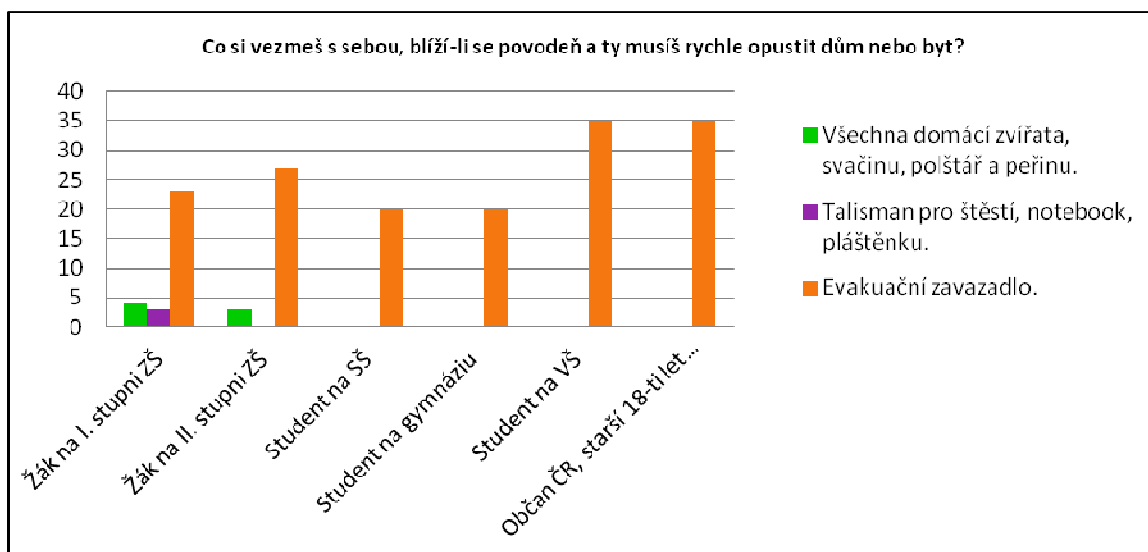
Nyní se přesouváme do části dotazníku, která je věnována problematice evakuace. Jako celek musím tvrdit, že obstála v hodnocení nejlépe. I když asi většina z oslovených nikdy

evakuaci na vlastní kůži nezažila, pravděpodobně je její výklad např. ve škole jednodušší a lépe pochopitelný a asi i člověku bližší, než jiné oblasti ochrany obyvatelstva. Ve **dvanácté otázce** jsem uvedla tři možné definice evakuace, ale pouze jedna byla správná. Celková úspěšnost odpovědí vyšplhala na 95 %.

Graf 28. Otázka č. 12. Zdroj: [vlastní]

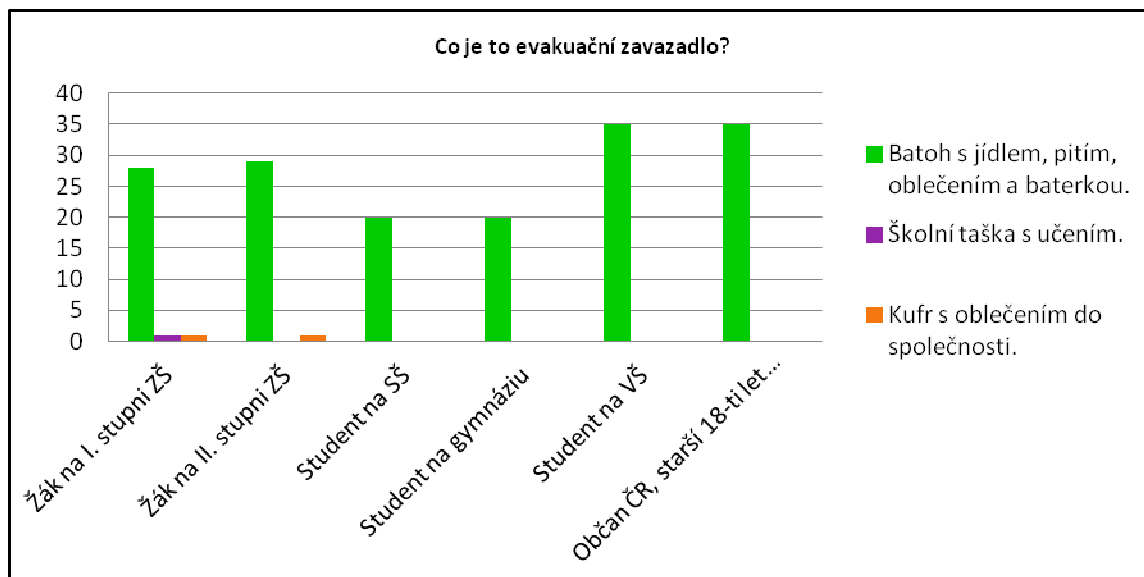
Za stejně úspěšnou považuji **třináctou otázku**. Zajímalo mě, co by si dotazovaní s sebou vzali, kdyby se blížila povodeň a museli co nejdříve opustit dům nebo byt. Že si mají sbalit evakuační zavazadlo věděli už i skoro všichni žáci na II. stupni ZŠ.

Graf 29. Otázka č. 13. Zdroj: [vlastní]

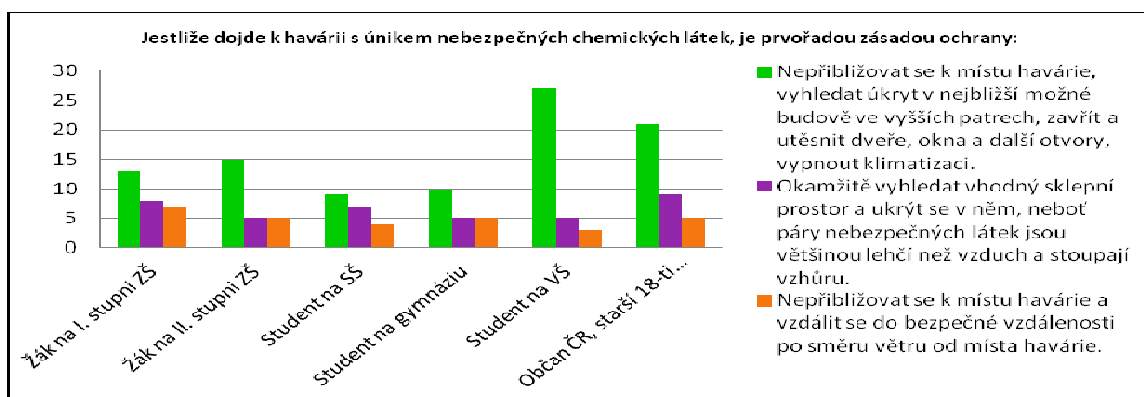

Definice evakuačního zavazadla jasně ukázala, že i děti na I. a II. stupni ZŠ ví, o co jde. Připravit si batoh s jídlem, pitím, oblečením a baterkou by zvládlo 98 % všech respondentů. Čtrnáctá otázka se tímto řadí na jednu z neúspěšnějších.

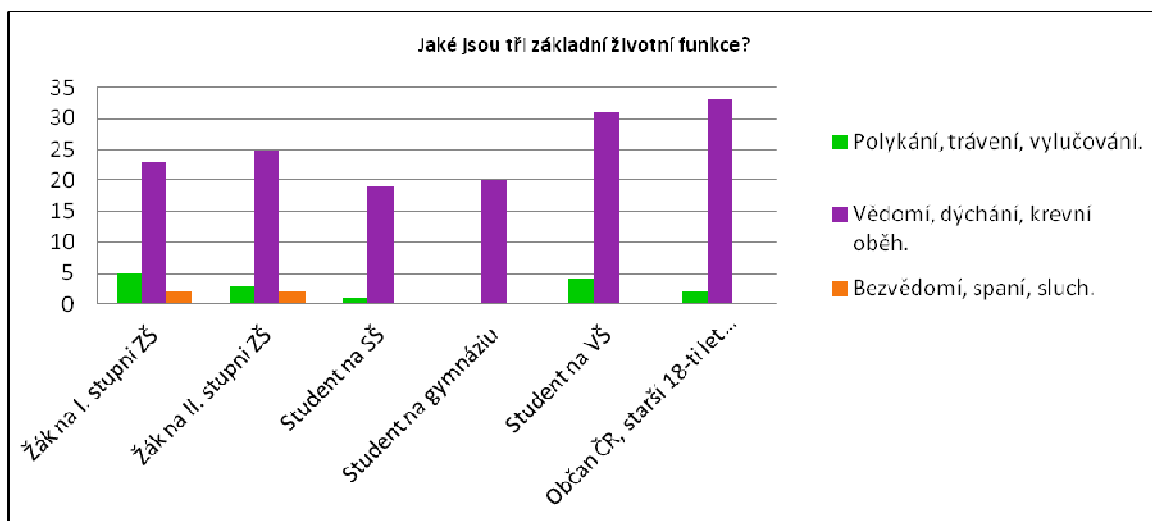
Graf 30. Otázka č. 14. Zdroj: [vlastní]

Patnáctá otázka byla naopak pro dotazované “oříškem”. Už při sestavování dotazníku jsem věděla, že pro žáky na základní škole nebude odpověď jednoduchá, ale podle příručky „Podklady k výuce témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí v základních školách“, by měli být schopni odpovědět minimálně žáci na druhém stupni ZŠ. Jednalo se o způsob ochrany při havárii s únikem nebezpečných chemických látek. Odpovědi sice nebyly stoprocentní, ale správná odpověď převažovala u každé dotazované skupiny.

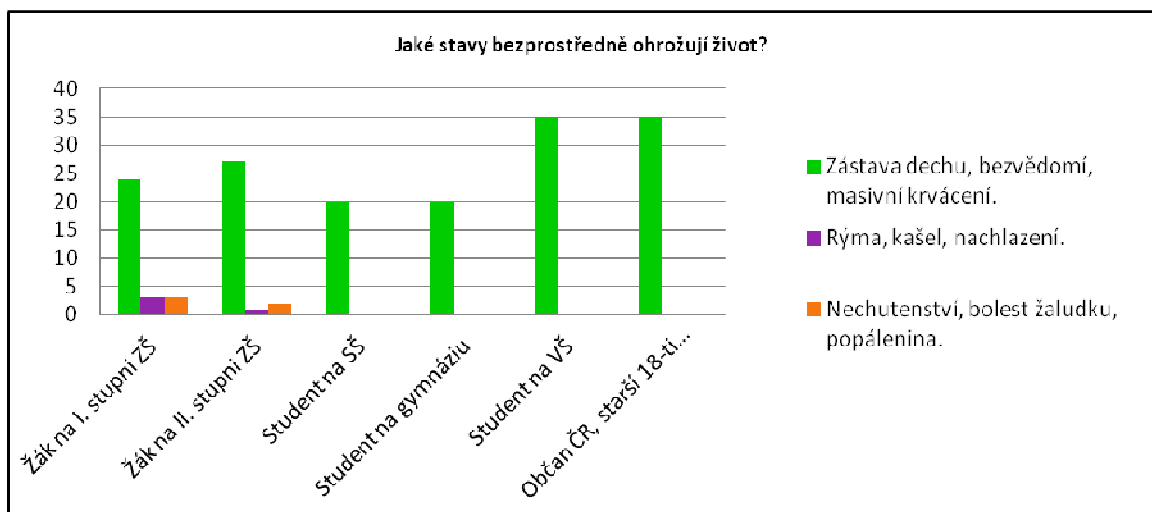
Graf 31. Otázka č. 15. Zdroj: [vlastní]

Poslední otázky dotazníkového šetření se týkaly poskytování první pomoci. U **šestnácté otázky** jsem očekávala stoprocentní úspěšnost všech respondentů, ale opak byl pravdou. Na znění otázky, jaké jsou tři základní životní funkce, odpovědělo 9 % respondentů, že se jedná o polykání, trávení a vylučování. Jinak převažovala správná odpověď a to vědomí, dýchání a krevní oběh.

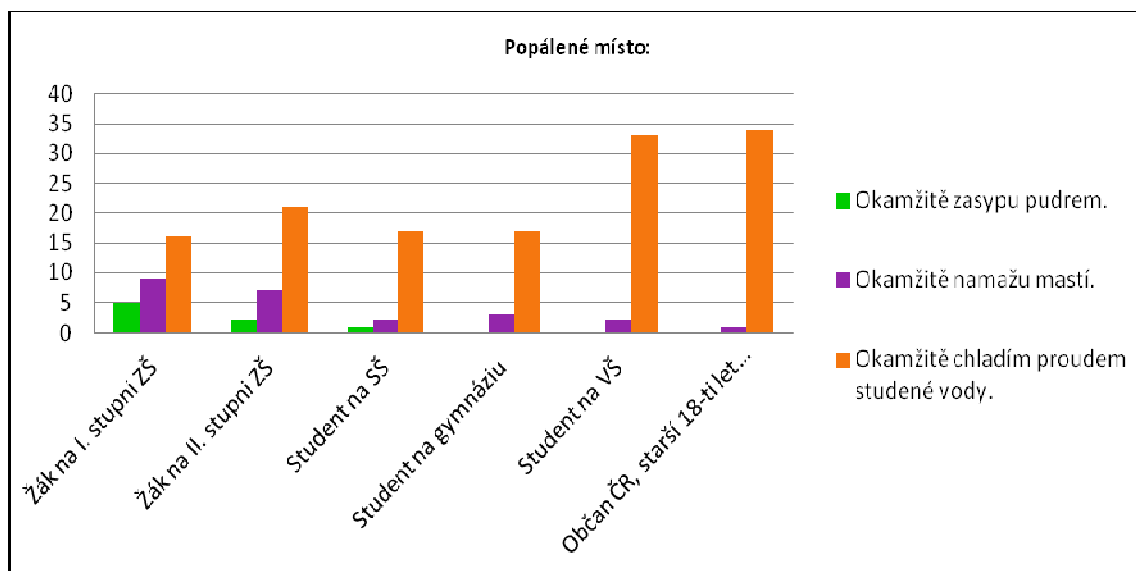
Graf 32. Otázka č. 16. Zdroj: [vlastní]

O něco lépe si vedli respondenti při vyplňování **sedmnácté otázky**. Stav bezprostředně ohrožující život dokáže určit necelých 95 % všech tázaných. Trojice rýma, kašel, nachlazení nebo nechutenství, bolest žaludku a popálenina zůstaly správně v ústraní.

Graf 33. Otázka č. 17. Zdroj: [vlastní]

Čím si správně ošetřit popálené místo bylo uvedeno v **otázce osmnácté**. Na základní škole by 62 % žáků použilo správně proud studené vody, 27 % mast a 11 % pudr. Na střední škole by už vodu použilo 85 % studentů, pouhých 13 % by si popáleninu ošetřovalo mastí a 2 % pudrem. U vysokoškoláků a obyvatel převažovalo použití vody, ale vyskytly se i odpovědi, kdy by si ošetřili popálené místo mastí.

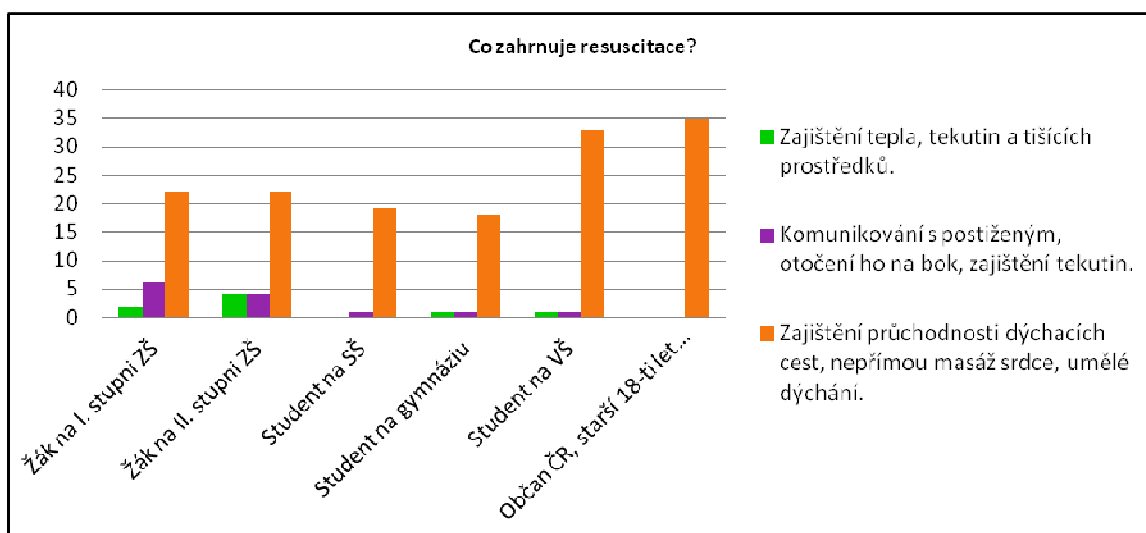
Graf 34. Otázka č. 18. Zdroj: [vlastní]

Často se můžeme dostat do situace, kdy před námi bude ležet člověk v bezvědomí, a že je nutností takovému člověku zprůchodnit dýchací cesty, bylo předmětem **devatenácté otázky**. Správně odpověděla velká část dotazovaných, pouze na prvním a druhém stupni základní školy nastaly malé odchylky. Někteří by se snažili člověku v bezvědomí zajistit dostatek tekutin, jiní zase dostatek světla.

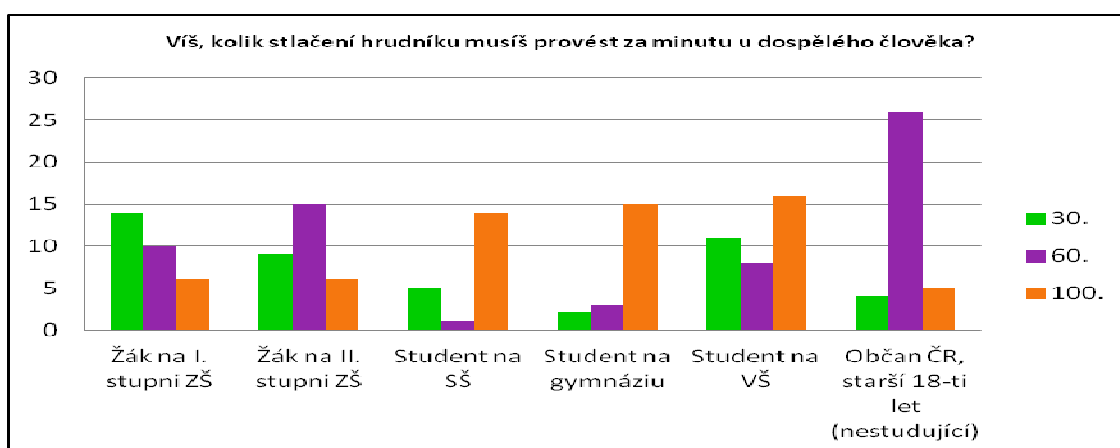
Graf 35. Otázka č. 19. Zdroj: [vlastní]

Resuscitace, která byla předmětem **otázky dvacáté**, nedejla starším skupinám dotazovaných problém v odpovědi. Žáci základní školy odpovídali ve větší míře správně, ale našli se mezi nimi i tací, kteří by volili nesprávné praktiky. Zajištění průchodnosti dýchacích cest, nepřímá srdeční masáž a umělé dýchání byli správnou odpovědí.

Graf 36. Otázka č. 20. Zdroj: [vlastní]

Dostáváme se již k poslední dotazníkové otázce, která byla v počtu odpovědí velice rozmanitá. Možná za to mohou neustálé změny, možná dotazovaní nikdy nestlačovali člověku nebo figuríně hrudník. **Dvacátá první otázka** měla ověřit, kolikrát je potřeba stlačit dospělému člověku za dobu jedné minuty hrudník. Sto stlačení za minutu by provedlo 36 % všech dotázaných, to byla i správná odpověď. Šedesát stlačení za minutu by udělalo 38 % osob a třicet stlačení hrudníku 26 % z celkového počtu respondentů.

Graf 37. Otázka č. 21. Zdroj: [vlastní]

Z výsledků dotazníkového šetření jednoznačně vyplývá, že preventivně výchovná činnost v oblasti ochrany obyvatelstva je na školách různého typu poněkud nedostačující. Týká se to zejména **oblasti první pomoci**. Domnívám se, že by se měla posílit výuka v tomto směru již od mateřské školy, například jednoduchým ošetřováním kamarádů, popřípadě plyšáků nebo panenek. Na základní škole bych doporučovala aktivnější přístup k této problematice již od první třídy a pravidelné opakování v průběhu celé povinné školní docházky. Vhodná by byla například pravidelná výuka pedagogem, který by měl mít základní kurz první pomoci, která by mohla být integrovaná do různých předmětů. Mělo by jít o praktické ukázky v obvazové technice, umělé dýchání na figuríně, resuscitace apod.

Další problematickou otázkou se ukázala **identifikace varovného signálu „Všeobecná výstraha“**. Domnívám se, že důvodem tohoto neúspěchu je to, že se lidé málokdy s tímto signálem setkají v praxi. Proto vidím jako jednu z možností cílené, opakující se začlenění praktických ukázek jednotlivých druhů varovných signálů do ŠVP v různých ročnících a typech škol.

Třetí oblastí s nedostatkem vědomostí u žáků a ostatních obyvatel je způsob chování v případě **úniku nebezpečných chemických látek**. Většina z dotazovaných se mylně domnívá, že je nejvhodnější se ukryt ve spodních částech domu, namísto ukrytí se v nejvyšších patrech budov. V tomto případě by se opět mohl provádět výcvik ve školách.

Na základě těchto uvedených skutečností bych považovala za vhodné mít na školách pedagoga, který by se specializoval přímo na problematiku preventivně výchovné činnosti. Ideální by bylo vytvoření zcela nového předmětu zaměřeného na řešení problematiky ochrany obyvatelstva, kde by šlo především o praktické ukázky.

ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem se zabývala zjišťováním současných znalostí a vědomostí nejen pedagogů, kteří problematiku „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“ na své škole vyučují, ale také zjišťováním stupně znalostí v oblasti ochrany obyvatelstva u osob školou povinných i osob již nestudujících. Cílem práce bylo utřídění získaných výsledků z dotazníkového šetření, následná implementace těchto dat do grafů, prezentace výsledků a návrh případných doporučení či změn. Tento cíl se podařilo naplnit.

V prvních kapitolách jsem popsala aktuální situaci preventivně výchovné činnosti na základě dostupné legislativy. Snažila jsem se zmínit způsob výchovy a vzdělávání na školách a jaké materiály a pomůcky mohou učitelé při výuce využívat.

Pro zjištění aktuální situace v oblasti PVČ jsem použila dvě dotazníková šetření v elektronické formě, která byla rozdána dohromady 220-ti respondentům. Dotazovaní rádi spolupracovali a ochotně vyplňovali zadané otázky. V šetření, kde odpovídali žáci a studenti, se zdály být pro respondenty některé otázky složitější. Přesto byl dotazník vytvořen na základě aktuální příručky pro základní školy, aby odpovídal znalostem žáků již na prvním stupni. Zajímavým zjištěním pro mě bylo, že některé jednoduché otázky dělaly dětem problémy, zatímco obtížnější zvládali bez menšího zaváhání.

Tato dvě dotazníková šetření byla zaměřena na oblast vzdělávání v problematice ochrany obyvatelstva a oblast nabytých vědomostí a znalostí z výuky. V posledních kapitolách bakalářské práce jsem se věnovala výsledkům získaných z šetření. Díky grafickému znázornění dat jsem mohla lépe vyvodit úroveň dosažených znalostí a navrhnout případná doporučení.

Nejméně vědomostí měli respondenti v oblastech první pomoci, varování a zásad chování při úniku nebezpečných chemických látek. Z mých doporučení vyplývá, že by se měly tyto problematiky více objevovat již při studiu na prvním stupni základní školy a to především formou praktických ukázek.

Hlavním smyslem bakalářské práce byl celkový pohled na stav preventivně výchovné činnosti na školách. Získání názorů na výuku této problematiky od pedagogů a ověření základních znalostí z oblasti ochrany obyvatelstva.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] MARTÍNEK, Bohumír. *Ochrana obyvatelstva I*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2009. ISBN 978-80-7251-298-0.
- [2] Preventivně výchovná činnost: Charakteristika a cíl PVČ. In: *Hasičský záchranný sbor hlavního města Prahy: Ochrana obyvatelstva* [online]. Praha, 2014 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/hzs-hlavniho-mesta-prahy-menu-ochrana-obyvatelstva-preventivne-vychovna-cinnost-preventivne-vychovna-cinnost.aspx>
- [3] ČESKO. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 2000. Dostupné z: http://www.firebrno.cz/uploads/legislativa/239_2000.pdf
- [4] MARTÍNEK B., LINHART P. a kol. *Ochrana obyvatelstva, Modul E*. Praha: MV – GŘ HZS ČR, 2006.
- [5] Výchova a vzdělávání obyvatelstva: Historie a současnost. In: *Hasičský záchranný sbor České republiky: Ochrana obyvatelstva* [online]. Praha, 22. 8. 2013 [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/historie-a-soucasnost.aspx>
- [6] Pokyn MŠMT k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů a dodatek k učebním dokumentům pro základní školy, střední školy, speciální školy a vyšší odborné školy – ochrana člověka za mimořádných událostí, čj. 12050/03-22, v Praze 4. 3. 2003 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/pokyn-msmt-k-zacleneni-tematiky-ochrany-cloveka-za-mimoradnych-udalosti-do-vzdelavacich-programu-a-dodatek-k-ucebnim-dokumentum-pro-zakladni-skoly-stredni-skoly-specialni-skoly-a-vyssi-odborne-skoly-ochrana-cloveka-za-mimoradnych-udalosti-1>
- [7] KIRSCH, Libor a Jaroslav PADRNOS. Příprava školní mládeže v České republice na mimořádné události. *Vojenské rozhledy*. Praha: Agentura vojenských informací a služeb (AVIS), 2013, 22 (54), č. 2, s. 168-181. Dostupné z: <http://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie/priprava-skolni-mladeze-v-ceske-republice-na-mimoradne-udalosti>

- [8] ČESKO. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů*. 2004, 190. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/novy-skolsky-zakon>
- [9] Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (se změnami provedenými k 1. 9. 2007). *Výzkumný ústav pedagogický v Praze*, 2007. Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf
- [10] MARÁDOVÁ, Eva a Jaroslava HANUŠOVÁ. *Pilotní studie přípravy budoucích učitelů v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí*. Praha, 2007 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/pilotni-projekt-priprava-budoucich-ucitelu-v-oblasti-ochrany-cloveka-za-mimoradnych-udalosti.aspx>
- [11] Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020. MV-GŘ HZS ČR, Praha 2008. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/koncepce-ochrany-obyvatelstva-do-roku-2013-s-vyhledem-do-roku-2020-503181.aspx>
- [12] Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (verze platná od 1. 9. 2013). *MŠMT*, Praha 2013. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>
- [13] Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. MV – GŘ HZS ČR, Praha 2013. Dostupné z: <http://www.firebrno.cz/nova-koncepce-ochrany-obyvatelstva>
- [14] Výchova a vzdělávání obyvatelstva: Pomůcky pro základní a střední školy. In: *Hasičský záchranný sbor České republiky: Ochrana obyvatelstva* [online]. Praha, 14. 2. 2014 [cit. 2014-05-02]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/pomucky-pro-zakladni-a-stredni-skoly.aspx>
- [15] Ochrana člověka za mimořádných událostí. Příručka pro učitele základních a středních škol. MV - GŘ HZS ČR, Praha 2003 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/pomucky-pro-zakladni-a-stredni-skoly.aspx>

- [16] Pro případ ohrožení. Příručka pro obyvatele. MV-GŘ HZS ČR, 2003 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/pomucky-pro-zakladni-a-stredni-skoly.aspx>
- [17] Výchova dětí v oblasti požární ochrany. Příručka pro učitele základních a speciálních škol. MV-GŘ HZS ČR, Praha 2003 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/pomucky-pro-zakladni-a-stredni-skoly.aspx>
- [18] Výchova a prevence v oblasti požární ochrany. Příručka pro učitele středních škol. MV-GŘ HZS ČR, Praha 2005 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/pomucky-pro-zakladni-a-stredni-skoly.aspx>
- [19] Podklady k výuce témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí v základních školách. MŠMT, Praha 2012 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/16451/PODKLADY-K-VYUCE-TEMAT-OCHRANY-CLOVEKA-ZA-BEZNYCH-RIZIK-A-MIMORADNYCH-UDALOSTI-V-ZAKLADNICH-SKOLACH.html/>
- [20] Hasík CZ: Preventivně výchovná činnost v oblasti PO a OOB. *Materiály: Pomůcky* [online]. 2014 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://www.hasik.cz/>
- [21] Záchranný kruh: O nás. *Co děláme?: Kdo jsme?* [online]. 2014 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://www.zachranny-kruh.cz/o-nas/>
- [22] Pastelka. *Úvod* [online]. 2014 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://www.pastelka.com/>
- [23] Pomůcky pro mateřské školy: Výstupy ze spolupráce s časopisem Pastelka. In: *Hasičský záchranný sbor České republiky: Ochrana obyvatelstva* [online]. 2014 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/pomucky-pro-materske-skoly.aspx>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

apod.	a podobně
atd.	a tak dále
BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
ČAHD	Česká asociace hasičských důstojníků
ČR	Česká republika
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
IOO LB	Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč
IZS	Integrovaný záchranný systém
JPO	Jednotky požární ochrany
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV – GRH HZS ČR	Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky
např.	například
NIDV	Národní institut dalšího vzdělávání
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
SŠ	Střední škola
ŠVP	Školní vzdělávací program
VŠ	Vysoká škola
ZŠ	Základní škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Příručka pro učitele základních a středních škol „Ochrana člověka za mimořádných událostí“. Zdroj: [15]	23
Obr. 2. Příručka pro obyvatele „Pro případ ohrožení“. Zdroj: [16]	23
Obr. 3. Příručka pro učitele základních a speciálních škol „Výchova dětí v oblasti požární ochrany“. Zdroj: [17]	24
Obr. 4. Příručka „Výchova a prevence v oblasti požární ochrany“. Zdroj: [18].....	25
Obr. 5. Videokazeta s videofilmy. Zdroj: [14].....	26
Obr. 6. DVD „Výchova dětí v oblasti požární ochrany“. Zdroj: [14].....	26
Obr. 7. DVD „Ochrana člověka za mimořádných událostí“. Zdroj: [14]	27
Obr. 8. Učební texty nakladatelství Fortuna. Zdroj: [14].....	28
Obr. 9. Učební texty nakladatelství ALBRA. Zdroj: [14]	30
Obr. 10. Dráček Hasík. Zdroj: [20].....	31
Obr. 11. Logo Asociace „Záchranný kruh“. Zdroj: [21]	32

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1. Otázka č. 1. Zdroj: [vlastní].....	37
Graf 2. Otázka č. 2. Zdroj: [vlastní].....	37
Graf 3. Otázka č. 3. Zdroj: [vlastní].....	38
Graf 4. Otázka č. 4. Zdroj: [vlastní].....	38
Graf 5. Otázka č. 5. Zdroj: [vlastní].....	39
Graf 6. Otázka č. 6. Zdroj: [vlastní].....	40
Graf 7. Otázka č. 7. Zdroj: [vlastní].....	40
Graf 8. Otázka č. 8. Zdroj: [vlastní].....	41
Graf 9. Otázka č. 9. Zdroj: [vlastní].....	41
Graf 10. Otázka č. 10. Zdroj: [vlastní].....	42
Graf 11. Otázka č. 11. Zdroj: [vlastní].....	43
Graf 12. Otázka č. 12. Zdroj: [vlastní].....	43
Graf 13. Otázka č. 13. Zdroj: [vlastní].....	44
Graf 14. Otázka č. 14. Zdroj: [vlastní].....	45
Graf 15. Otázka č. 15. Zdroj: [vlastní].....	45
Graf 16. Otázka č. 16. Zdroj: [vlastní].....	46
Graf 17. Otázka č. 1. Zdroj: [vlastní].....	49
Graf 18. Otázka č. 2. Zdroj: [vlastní].....	50
Graf 19. Otázka č. 3. Zdroj: [vlastní].....	51
Graf 20. Otázka č. 4. Zdroj: [vlastní].....	51
Graf 21. Otázka č. 5. Zdroj: [vlastní].....	52
Graf 22. Otázka č. 6. Zdroj: [vlastní].....	52
Graf 23. Otázka č. 7. Zdroj: [vlastní].....	53
Graf 24. Otázka č. 8. Zdroj: [vlastní].....	53
Graf 25. Otázka č. 9. Zdroj: [vlastní].....	54
Graf 26. Otázka č. 10. Zdroj: [vlastní].....	55
Graf 27. Otázka č. 11. Zdroj: [vlastní].....	55
Graf 28. Otázka č. 12. Zdroj: [vlastní].....	56
Graf 29. Otázka č. 13. Zdroj: [vlastní].....	56
Graf 30. Otázka č. 14. Zdroj: [vlastní].....	57
Graf 31. Otázka č. 15. Zdroj: [vlastní].....	57

Graf 32. Otázka č. 16. Zdroj: [vlastní].....	58
Graf 33. Otázka č. 17. Zdroj: [vlastní].....	58
Graf 34. Otázka č. 18. Zdroj: [vlastní].....	59
Graf 35. Otázka č. 19. Zdroj: [vlastní].....	59
Graf 36. Otázka č. 20. Zdroj: [vlastní].....	60
Graf 37. Otázka č. 21. Zdroj: [vlastní].....	60

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník pro pedagogy.

Příloha P II: Dotazník pro žáky, studenty a obyvatelstvo.

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO PEDAGOGY

 Preventivně výchovná činnost v oblasti ochrany obyvatelstva - dotazník pro pedagogy

Příloha: dotazník

Preventivně výchovná činnost v oblasti ochrany obyvatelstva - dotazník pro pedagogy

Dobrý den,

jmenuji se Nela Tmečková a studuji obor Ochrana obyvatelstva na Fakultě logistiky a krizového řízení v Uherském Hradišti, spadající pod Univerzitu Tomáše Bati ve Zlíně.

Budu Vám nesmírně vděčná, pokud mi věnujete několik minut svého času a vyplníte následující dotazník.

Všechna Vámi vyplněná data budou využita pouze pro účely praktické části mé bakalářské práce s názvem "Preventivně výchovná činnost v oblasti ochrany obyvatelstva".

Mnohokrát Vám děkuji za spolupráci a přeji krásné prožití jarního dne.

1. Jsem učitelem:
  - V mateřské škole.
  - Na základní škole.
  - Na střední škole
  - Na gymnáziu.
  - Na jiné škole (uveďte, prosím, na jaké)
2. Problematika „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“:
  - Mí nic neřídí, v životě jsem tento termín neslyšel.
  - Slyšel jsem o ní, ale víc se o ni nezajímám.
  - Zním tuto problematiku.
3. Vyučujete problematiku „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“ na Vaší škole?
  - Ano.
  - Ne.
  - Nevím.
4. Pokud ano, jakou formou?
  - Formou průřezových témat RVP.
  - Formou samostatného předmětu.
  - Jinou formou (uveďte, prosím, jakou)

 on-line dotazníky zdarma - www.surveio.com 15

5. Zúčastnil jste se doposud nějakého kurzu či školení k dané problematice?

- Ano.
- Ne.
- Nevím.

6. Pokud ano, jaká instituce tento kurz či školení zajišťovala?

- Hasičský záchranný sbor kraje.
- Národní institut pro další vzdělávání učitelů (NIDV).
- Jiná instituce (uveďte, prosím, která)

7. Považujete tyto kurzy či školení za přínosné?

- Ano.
- Ne.
- Nevím.

8. Myslíte si, že máte díky kurzům či školením dostatečné vědomosti? Stupeň vašich současných vědomostí oznámte jako ve škole od 1 po 5, kdy 1 je nejlepší a 5 nejhorší.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

9. Využíváte při výuce problematiky „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“ nějaké pomůcky?

- Ano.
- Ne.
- Nevím.

10. Jsou mezi Vámi používanými pomůckami některé z níže uvedených? Zaškrtněte, prosím, které využíváte.

- Metodiky a příručky.
- Výukové filmy.
- Učebnice.
- Internet.
- Projekty Asociace „Záchranný truhlík“.
- Projekt „Hasič“.
- Jiné (uveďte, prosím, jaké)

11. Pořádáte exkurze a cvičení při výuce dané problematiky?

- Ano.
- Ne.
- Nevím.

12. Pokud ano, se kterými institucemi spolupracujete?

- Hasičský záchranný sbor kraje.
- Sbor dobrovolných hasičů obce.
- Policie.
- Zdravotnická záchranná služba.
- Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč.
- Obec a obecní úřady.
- Právníkové osoby a fyzické osoby zahrnuté v havarijních plánech kraje nebo vnějších havarijních plánech.
- Jiné instituce (uveďte, prosím, jaké)

13. Jakou formou s výše uvedenými institucemi spolupracujete?

- Praktická cvičení.
- Ukázkové činnosti.
- Besedy.
- Přednášky.
- Exkurze.
- Dny otevřených dveří.
- Využití propagačních materiálů - brožur.
- Jiné (uveďte, prosím, jaké)

14. Považujete výuku problematiky „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“ za dostatečnou?

- Ano, naprosto dostačuje.
- Myslím si, že by měla být ještě více rozšířena.
- Nevím.
- Jiný názor (uveďte, prosím, jaký)

15. Byl byste pro, kdyby se tato problematika vyučovala jako jeden samostatný předmět?

- Ano, jsem pro sjednocení.
- Ne, dotavadní způsob výuky mi vyhovuje.
- Nevím.
- Jiný názor (uveďte, prosím, jaký)

16. Vyučujete rád tuto problematiku, nebo byste ji raději přenechal odborníkům, kteří problematiku ochrany obyvatelstva vystudovali, případně se v ní mnoho let pohybují?

- Ano, vyučuj tuto problematiku rád.
- Nevyučuj tuto problematiku rád, klidně bych ji přenechal odborníkům.
- Mám na celou věc jiný názor (uveďte, prosím, jaký):

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK PRO ŽÁKY, STUDENTY A OBYVATELSTVO

Preventivně výchovná činnost v oblasti ochrany obyvatelstva

Příloha: dotazník

Preventivně výchovná činnost v oblasti ochrany obyvatelstva

Dobrý den,

jmenuji se Nela Tmečková a studuji obor Ochrana obyvatelstva na Fakultě logistiky a krizového řízení v Úherském Hradišti, spadající pod Univerzitu Tomáše Bati ve Zlíně.

Budu Vám nesmírně vděčná, pokud mi věnujete několik minut svého času a vyplníte následující dotazník.

Všechna Vámi vyplněná data budou využita pouze pro účely praktické části mé bakalářské práce s názvem "Preventivně výchovná činnost v oblasti ochrany obyvatelstva". Pomocí dotazníku bych chtěla zjistit, na jaké úrovni jsme připraveni čelit mimořádným událostem, které jsou součástí každodenního života nás všech.

Mnohokrát Vám děkuji za spolupráci a přeji krásně prožité jarní dny.

1. Jsem:

- Žákem na I. stupni ZŠ (1. - 5. třída)
- Žákem na II. stupni ZŠ (6. - 9. třída)
- Studentem na střední škole.
- Studentem na gymnáziu.
- Studentem na vysoké škole.
- Obyvatelem ČR, starší 18-ti let a již nestuduji.

2. Kterým situacím se říká mimořádné události?

- Situace, kdy hrozí zrušení školního výletu či dovolené.
- Když jsem nemocný.
- Situacím, při kterých je ohrožena zdraví a životy více lidí a dochází při nich k velkým škodám na majetku nebo životním prostředí.

3. Jaké je správné chování při mimořádné události?

- Pomáhám ostatním, zbytečně netelefonuji, dbám pokynů záchranářů.
- Nedělám nic, abych nik nepokazil.
- Neposlouchám rady záchranářů, protože smím poslouchat jenom maminku.

4. Základní složky integrovaného záchranného systému jsou:

- Hasičský záchranný sbor ČR, Sbor dobrovolných hasičů, Policie ČR, lékař.
- Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany, Policie ČR a Zdravotnická záchranná služba.
- Městská policie, Armáda ČR, Zdravotnická záchranná služba.

on-line dotazníky zdarma - www.surveio.com16

5. Vyber skupinu, kde jsou všechna čísla tísňového volání správná:

- 113, 150, 155, 158, 159.
- 106, 112, 137, 152, 155.
- 150, 155, 158, 156, 112.

6. Mezinárodní tísňová linka má číslo:

- Číslo mezinárodní tísňové linky neexistuje.
- 112.
- 115.

7. Co musíš říct, když voláš na tísňové telefonní číslo? Vyber, co je správné:

- Co se stalo, kde se to stalo, kdo volá a z jakého telefonního čísla volá.
- Co se stalo, jméno toho, komu se to stalo a co mám na sobě.
- Co se stalo, kolik mám u sebe peněz a jakou mám značku telefonu.

8. Pokud zjistíš, že v domě vznikl požár:

- Vyběhnu z domu a přivolám hasiče. Nezděju se upozorňováním ostatních lidí, každý to zjistí sám.
- Křikem a boucháním na dveře upozorním všechny v okolí, vyběhnu ven a přivolám hasiče.
- Schovám se v domě na bezpečné místo a čekám na příchod hasičů.

9. Hoří-li na tobě oblečení:

- Zastavím se, lehnu si a kutálím se po zemi jako při válení sudů, dokud se oheň neuhasl. Obližej si chráním dlaněmi.
- Sražím se ho uhasit rukama.
- Vyhledám nejbližší zdroj vody a skočím do něj – napuštěná vana, rybník apod.

10. Jakým tónem zní siréna při mimořádné události – tzv. varovný signál „Všeobecná výstraha“?

- Přerušovaným tónem.
- Kolísavým tónem po dobu 140 vteřin.
- Rovným tónem po dobu 140 vteřin.

11. Jsi sám doma a zazní varovný signál „Všeobecná výstraha“ oznamující mimořádnou událost. Co uděláš?

- Vyběhnu ven.
- Zavřu a utěsním okna a dveře, zapnu rádio nebo televizi a sleduji, co se děje.
- Neudělám nic.

12. Co je to evakuace?

- Organizované stěhování do jiného města.
- Organizované přemístění osob, zvířat nebo věcí z ohroženého místa do bezpečí.
- Organizovaný přesun do kina nebo divadla.

13. Co si vezmeš s sebou, blíží-li se povodeň a ty musíš rychle opustit dům nebo byt?

- Všechna domácí zvířata, svačiny, polštář a peřinu.
- Talsman pro štěstí, notebook, pláštěnku.
- Evakuační zavazadlo.

14. Co je to evakuační zavazadlo?

- Batoh s jídlem, pitím, oblečením a baterkou.
- Skříňka s učením.
- Kufř s oblečením do společnosti.

15. Jestliže dojde k havárii s únikem nebezpečných chemických látek, je prvořadou zásadou ochrany:

- Nepřibližovat se k místu havárie a vyhledat útoči v nejbližší možné budově, nejlépe ve vyšších patrech a na straně odvrácené od havárie, zavřít a utěsnit dveře, okna a další otvory, vypnout klimatizaci.
- Okamžitě vyhledat vhodný sklepní prostor a ukryt se v něm, neboť páry nebezpečných látek jsou většinou lehčí než vzduch a stoupají vzhůru.
- Nepřibližovat se k místu havárie a vzdálit se do bezpečné vzdálenosti po směru větru od místa havárie.

16. Jaké jsou tři základní životní funkce?

- Polykání, trávení, vylučování.
- Vědomí, dýchání, krevní oběh.
- Bezvědomí, spaní, sluch.

17. Jaké stavy bezprostředně ohrožují život?

- Zástava dechu, bezvědomí, masivní krvácení.
- Rýma, kašel, nachlazení.
- Nechutenství, bolest žaludku, popálenina.

18. Popálené místo:

- Okamžitě zasypu pudrem.
- Okamžitě namažu masť.
- Okamžitě chladím proudem studené vody.

19. Co je důležité zajistit člověku v bezvědomí?

- Dostatek pití.
- Průchodnost dýchacích cest.
- Dostatek světla.

20. Co zahrnuje resuscitace?

- Zajištění tepla, tekutin a tlákových prostředků.
- Komunikování s postiženým, otočení ho na bok, zajištění tekutin.
- Zajištění průchodnosti dýchacích cest, nepřímou masáž srdce, umělé dýchání.

21. VŠ, kolik stlačení hrudníku musíš provést za minutu u dospělého člověka?

- 30.
- 60.
- 100.